

Univerzita Palackého v Olomouci

Právnická fakulta

Andrea Vašková

**Sousedská žaloba jako prostředek ochrany práva na příznivé
životní prostředí**

Diplomová práce

Olomouc 2016

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „*Sousedská žaloba jako prostředek ochrany práva na příznivé životní prostředí*“ vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje.

V Olomouci dne 22. 3. 2016

.....

Andrea Vašková

Touto cestou bych ráda poděkovala JUDr. Ondřeji Víchovi, Ph.D. za odborné vedení a užitečné a cenné rady při psaní mé diplomové práce.

Obsah

Seznam použitých zkratk	5
1 Úvod	6
2 Vymezení pojmů	8
2.1 Sousedská práva	8
2.2 Imise	9
2.2.1 Míra přiměřená poměrům a obvyklé užívání pozemku	10
2.2.2 Imise a veřejné právo	11
2.3 Životní prostředí	12
2.3.1 Příznivé životní prostředí	13
2.3.2 Veřejné zdraví	14
3 Historické kořeny platné úpravy	15
3.1 Vývoj právní úpravy sousedských práv	15
3.1.1 Právní úprava dle římského práva	15
3.1.2 Právní úprava dle středověkého práva	16
3.1.3 Právní úprava dle Všeobecného zákoníku občanského z roku 1811	17
3.1.4 Právní úprava dle tzv. Středního zákoníku občanského z roku 1950	18
3.1.5 Právní úprava dle občanského zákoníku z roku 1964	18
3.2 Vývoj právní ochrany životního prostředí v České republice	19
4 Negatorní (zápůrčí) žaloba jako prostředek ochrany proti imisím	22
4.1 Žalobní legitimace	22
4.2 Obsah žaloby a jejího petitu	23
4.3 Promlčení žalobního nároku	25
5 Budoucí imise a jejich procesní řešení	27
5.1 Řešení ve stavebním řízení	27
5.2 Ochrana v držebním (posesorním) řízení	29
6 Konkrétní případy imisí v návaznosti na veřejnoprávní úpravu a následná ochrana proti nim	32
6.1 Obtěžování hlukem a vibracemi	32
6.1.1 Emise a imise hluku	33
6.1.2 Veřejnoprávní nástroje ochrany před hlukem a vibracemi	34
6.1.3 Soukromoprávní nástroje ochrany před hlukem a vibracemi	37
6.1.4 Vybraná judikatura	39
6.2 Obtěžování kouřem, prachem, popílkem, plyny a parami	41
6.2.1 Současná právní úprava dle zákona č. 201/2012 Sb., o ochraně ovzduší	42
6.2.2 Novela zákona o ochraně ovzduší	44
7 Závěr	47
Seznam použité literatury	49
Shrnutí	55
Abstract	56
Klíčová slova	57
Key words	58

Seznam použitých zkratek

ABGB - zákon č. 946/1811 Sb., všeobecný zákoník občanský

ČR – Česká republika

EU – Evropská unie

KHS – krajská hygienická stanice

LZPS – ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod

NS – Nejvyšší soud České republiky

OchOvzd - zákon č. 201/2012 Sb., o ochraně ovzduší, ve znění pozdějších předpisů

OZ – zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

StavZ - zákon č. 183/2006 Sb., stavební zákon, ve znění pozdějších předpisů

ÚS – Ústavní soud ČR

VeřZdr - zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících předpisů

ŽP – životní prostředí

1 Úvod

Právo na příznivé životní prostředí je základním lidským právem každého člověka. Stejně tak má každý člověk povinnost životní prostředí chránit a nepoškozovat. Tento závazek je však mnohdy různými způsoby porušován. V právním řádu České republiky existuje celá řada různých, především veřejnoprávních předpisů, které jednotlivé složky životního prostředí chrání a stanoví sankce za jejich porušení.

Existuje rovněž možnost, jak ŽP chránit cestou práva soukromého, a to prostřednictvím tzv. sousedské žaloby, jinak nazývané jako žaloba z imisí. Problematika sousedských práv se dotýká bez rozdílu všech. Sama žiji na Karvinsku, kde stav životního prostředí nepatří k nejpříznivějším. Zejména stupeň znečištění ovzduší je speciálně v této oblasti velmi kritický. Této situaci rozhodně nepomáhají mnohdy bezohlední sousedé, kteří nehledě na důsledky spalují nekvalitní topiva a obtěžují ostatní kouřem a zápachem. Dalším častým problémem je rušení hlukovými imisemi. V občanském zákoníku z r. 1964 upravoval problematiku imisí jediný paragraf. Nová právní úprava se této oblasti věnuje podrobněji, otázka je, jestli dostatečně.

V mé diplomové práci bych se chtěla zaměřit na obtěžování imisemi, zejména rozebrat možnosti ochrany občana, kterého při běžném výkonu vlastnického práva jeho sused nepřiměřeně ruší. Primárně si kladu za cíl analýzu ochrany rušeného souseda prostřednictvím žaloby z imisí tak, jak je upravena v novém občanském zákoníku. Nicméně, jak jsem již zmínila, tuto oblast upravuje také celá řada předpisů veřejného práva, které občanům nabízí i jiné možnosti. Vyberu si proto jednotlivé druhy imisí, které zanalyzuji a porovnáám jak z pohledu soukromého, tak veřejného práva, přičemž bych ráda došla k závěru, zda je pro běžného občana skutečně vhodnější zvolit cestu prostřednictvím soudů v občanskoprávním řízení.

Diplomová práce je rozdělena do sedmi kapitol, a to včetně úvodu a závěru. Ve druhé kapitole se věnuji vymezení pojmů, se kterými se v práci lze nejčastěji setkat. V jednotlivých podkapitolách přibližuji pojmy z oblasti práva sousedského či práva životního prostředí. Třetí kapitola je zaměřena na historii, neboť pro celistvé a úplné pochopení současné právní úpravy považuji za důležité aspoň povrchně nastínit vývoj předpisů důležitých pro mou kvalifikační práci. V první podkapitole je řešena úprava sousedských práv, jejíž počátek se datuje už od dob římského práva, v druhé podkapitole pak řeším vývoj práva na příznivé životní prostředí, kde jsou podstatná až 70. léta 20. století. Čtvrtá kapitola je věnována samotné sousedské žalobě tak, jak je upravena v novém OZ. Ač zde tuto žalobu rozebírám pouze z obecného pohledu,

rozhodla jsem se jí věnovat celou tuto část práce, neboť v kapitolách následujících již pak není třeba podrobně vysvětlovat, kdo je aktivně nebo pasivně legitimován, čeho se lze touto žalobou domáhat či jakým způsobem má být formulován petit. Pátá kapitola řeší problematiku budoucích imisí, která je s tématem mé kvalifikační práce velmi úzce spjata. V první podkapitole budu řešit otázku, kdy je možné se proti imisím bránit již v řízení dle stavebního zákona, což následně vylučuje možnost podat žalobu sousedskou. Ve druhé podkapitole pak ve vztahu k budoucím imisím provedu analýzu tzv. posesorní (držební) žaloby. Tento institut občanský zákoník z roku 1964 neznal, jedná se o poměrně složitou problematiku, kterou se na tomto místě práce pokouším zjednodušeně přiblížit. Šestá kapitola pak pojednává o konkrétních typech obtěžování imisemi. Jak je z této práce patrné, druhů obtěžování je celá řada, proto jsem si vybrala imise hlukem a vibracemi a imise kouřem, prachem, popílkem, plyny a parami. Oba tyto druhy rozeberu z pohledu předpisů správního práva a práva životního prostředí, a následně nastíním jednotlivé kroky, které by měl obtěžovaný soused podniknout, a to ať už v intencích veřejného či soukromého práva. U imisí kouřem se rovněž zaměřím na velmi aktuální novelu zákona o ochraně ovzduší, která v této oblasti přináší celou řadu významných změn.

Pro sepsání práce jsem si zvolila kombinaci výzkumných metod, kterými jsou zejména vědecký popis, analýza a komparace. Vyžívám také explanace, a to při interpretaci stěžejních pojmů v kapitole druhé. Popisnou metodu uplatňuji především v kapitole věnující se historickému vývoji vybraných institutů. Analýza je znatelná napříč celou prací, nejvíce pak v kapitole pojednávající o konkrétních typech obtěžování imisemi. Komparační prvky lze spatřovat také v téměř každé kapitole, neboť srovnávám jednotlivé postupy při ochraně oprávněných zájmů ohroženého souseda dle soukromoprávních a veřejnoprávních předpisů.

Na závěr zhodnotím zdroje, se kterými budu v průběhu psaní pracovat. Vycházet budu především z komentářů k zákonu na ochranu ovzduší či OZ. Využiji také četných monografií, které pojednávají o sousedských právech, stejně jako monografií, které řeší obtěžování imisemi z hlediska práva životního prostředí. Nedílnou součástí bude tvořit judikatura, a to především Nejvyššího soudu ČR, odborné časopisecké články či škála právních předpisů. Nemohu opomenout důvodovou zprávu k novele zákona o ochraně ovzduší, která přibližuje nově zaváděné změny, a zároveň podává úvahy *de lege ferenda*.

V závěrečné části bych si rovněž ráda odpověděla na výzkumnou otázku: *Je žaloba z imisí pro běžného občana nejúčinnějším prostředkem, který mu zákon přiznává na ochranu práva na příznivé životní prostředí?* Zároveň pokusím potvrdit či vyvrátit následující hypotézu: *Právní úprava je v oblasti ochrany práva na příznivé životní prostředí jasná, systematická a srozumitelná.*

2 Vymezení pojmů

Podmínkou pro využití občanskoprávních prostředků při ochraně životního prostředí je porušení práv daných občanským zákoníkem (zákon č. 89/2012 Sb.). Pokud někdo chce přispět k ochraně práva na příznivé životní prostředí pomocí soudů v občanskoprávním řízení, musí jakožto žalobce prokázat nejen porušení zákona, který danou složku životního prostředí chrání, ale také zásah do svých subjektivních práv, tzn., že on sám byl škodlivým zásahem přímo poškozen. Nejčastěji dochází k zásahům do práva vlastnického. Při občanskoprávní ochraně životního prostředí se pak nejčastěji využívá sousedských práv, resp. sousedské (negatorní) žaloby.¹ Pro komplexní pochopení problematiky a přehlednost práce považuji za nezbytné vymezit si některé termíny, s nimiž se lze v textu setkat nejčastěji. Především tedy ty, které souvisí s problematikou sousedských sporů a následnou ochranou práva na příznivé životní prostředí. Zaměřím se také na některé pojmy veřejnoprávní, neboť ač má práce řeší ochranu ŽP prostřednictvím specifické žaloby sousedské, je toto odvětví regulováno především předpisy veřejného práva.

2.1 Sousedská práva

Jedná se o souhrn právních norem, upravujících vzájemné vztahy mezi vlastníky sousedních nemovitostí. Sousedem se přitom nerozumí jen bezprostřední soused, nýbrž každý, kdo je výkonem práva jiného dotčen.² Sousedství však neexistuje jako nějaký zvláštní právní vztah vzniklý už tím, že spolu sousedí dvě a více nemovitostí. Jde pouze o určitou situaci, faktický stav. Právní vztahy, jejichž obsahem jsou práva a povinnosti sousedů, vznikají nejčastěji na základě právních skutečností. Právními skutečnostmi pak mohou být právní jednání, protiprávní jednání, právní události či rozhodnutí státních orgánů. Řada konkrétních vztahů mezi sousedy velmi často vzniká právě na základě protiprávních jednání (či také deliktů nebo porušení práva)³. Z takovýchto jednání a zejména jejich důsledků budu ve své práci dále vycházet.

Smyslem celého sousedského práva je zamezit výraznějším kolizím mezi vlastníky sousedních nemovitostí. Avšak účastníky sousedských vztahů nemusí být jen vlastníci, když hovoříme o vlastnictví, můžeme mít na mysli i jiné oprávněné uživatele (např. nájemce, osoby

---

¹ DOHNAL, Vítězslav, ČERNÝ, Pavel. *Stát, obec, kraj a občan při ochraně životního prostředí. Kompetence jednotlivých orgánů veřejné správy na úseku ochrany životního prostředí*. 3. vydání. Praha: Ministerstvo životního prostředí, 2005, s. 53.

² MADAR, Zdeněk. *Slovník českého práva. 2. Díl, P-Z*. 2. vydání. Praha: Linde, 1999, s. 1332.

³ SPÁČIL, Jiří, HRABÁNEK, Dušan a kol. *Sousedská práva podle nového občanského zákoníku*. 1. vydání. Praha: Leges, 2015, s. 16-17.

oprávněné z věcného břemene atd.). U těchto ostatních oprávněných bude ale vždy zapotřebí zvážit rozsah práva, který jim v sousedských vztazích přísluší. Ustanovení o sousedských vztazích stanoví, jak mohou vlastníci, popř. jiné oprávněné osoby, užívat právem svých nemovitostí tak, aby nezasahovali do práv sousedů a jejich zájmů.⁴ V případě, kdy k zásahu do práva dojde, slouží normy sousedského práva zejména k vymezení možnosti bránit se zápůrčí (negatorní) žalobou. Úprava v novém občanském zákoníku je oproti předchozí úpravě podrobnější, ale také více strukturovaná. Regulace sousedských práv představuje skutečné omezení práva vlastnického a je přitom zaměřena na několik skupin právních vztahů.⁵ Nejobecnější je tzv. generální klauzule vyjádřená v §1012 OZ, který stanoví: „*Vlastník má právo se svým vlastnictvím v mezích právního řádu libovolně nakládat a jiné osoby z toho vyloučit. Vlastníku se zakazuje nad míru přiměřenou poměrům závažně rušit práva jiných osob, jakož i vykonávat takové činy, jejichž hlavním účelem je jiné osoby obtěžovat nebo poškodit.*“⁶ Na generální klauzuli navazuje OZ v §1013, kde je stanovena obrana proti imisím, na které se v této práci dále zaměřím.

2.2 Imise

Slovo imise pochází z latiny a znamená „průnik“ nebo také „vniknutí“. Pro tento pojem existuje mnoho různých definic. Osobně považuji za nejlepší tu, kterou použil již Nejvyšší soud České socialistické republiky, který v jedné ze svých zpráv uvádí, že imisí se zpravidla rozumí pronikání účinků činnosti konané na jedné nemovitosti na nemovitost druhou.⁷ Vlastník přímo neužívá cizí pozemek, ale výsledek jeho činnosti se na sousedním pozemku projeví. Přitom, jak jsem již uvedla výše, nemusí jít o pozemek bezprostředně sousedící, ale může se jednat i o vzdálenější objekty.⁸

Stěžejním paragrafem pro úpravu imisí v OZ je §1013, jehož znění v odst. 1 je následující: „*Vlastník se zdrží všeho, co působí, že odpad, voda, kouř, prach, plyn, pach, světlo, stín, hluk, otřesy a jiné podobné účinky (imise) vnikají na pozemek jiného vlastníka (sousedě) v míře nepřiměřené místním poměrům a podstatně omezují obvyklé užívání pozemku; to platí i o vnikání zvířat. Zakazuje se přímo přivádět imise na pozemek jiného vlastníka bez ohledu na míru takových vlivů a na stupeň obtěžování sousedě, ledaže se to opírá o zvláštní právní důvod.*“⁹ Nutno uvést, že v tomto ustanovení jsou imise vyjmenovány pouze demonstrativně.

⁴ BIČOVSKÝ, Jaroslav. Nová sousedská práva. *Správní právo*, 1983, roč. 16, č. 7, s. 385.

⁵ HENDRYCH, Dušan. *Právní slovník*. 3. podstatně rozšířené vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1044.

⁶ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

⁷ Zpráva Nejvyššího soudu ČSR ze dne 23. 5. 1985, sp. zn. Pls 1/85

⁸ ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník I, II*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 716.

⁹ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

V odst. 2 téhož paragrafu jsou pak upraveny tzv. privilegované imise a to následovně: „*Jsou-li imise důsledkem provozu závodu nebo podobného zařízení, který byl úředně schválen, má soused právo jen na náhradu újmy v penězích, i když byla újma způsobena okolnostmi, k nimž se při úředním projednávání nepřihlédlo. To neplatí, pokud se při provádění provozu překračuje rozsah, v jakém byl úředně schválen.*“¹⁰ Nová česká úprava privilegovaných imisí je do značné míry shodná s úpravou rakouskou, ke které je při výkladu možno přihlížet. Účelem tohoto ustanovení je ochrana průmyslového, resp. živnostenského podnikání. Negativními žalobami sousedů nelze takovému provozu bez dalšího zabránit a sousedé tak musí určitou míru ohrožení imisemi bezpochyby strpět.¹¹

Zákaz imisí vychází z právní úpravy občanského zákoníku 1964, která je pouze modifikována.¹² Imise lze dělit několikerým způsobem. Rozeznáváme imise pozitivní a negativní (např. stínění), dále imise materiální (fyzické) a nemateriální (ideální – např. obtěžování pohledem nebo rušení morálně závadnou činností). Nemateriální imise jsou dle některých názorů nevýznamné¹³, jiní je připouštějí.¹⁴ Za nejpodstatnější však považují rozdělení na imise přímé a nepřímé. Přímé imise, které jsou přímým pokračováním vlastnickovy činnosti, jsou zakázány bez dalšího, a lze se proti nim rovnou bránit negativní žalobou. Nepřímé, které jsou volným následkem podmíněným přírodními vlivy, jsou rovněž zakázány, ovšem za podmínky, že jsou nepřiměřené místním poměrům a podstatně omezují obvyklé užívání pozemku v daném místě.¹⁵ Považuji za vhodné rozebrat tyto dva pojmy trochu podrobněji.

2.2.1 Míra přiměřená poměrům a obvyklé užívání pozemku

Nový občanský zákoník, stejně jako jeho předchůdce, v tomto případě užívá neurčitých pojmů. Při posouzení věci bude vždy hrát významnou roli uvážení soudu, přičemž bude kladen důraz na řádné odůvodnění tohoto uvážení v rozsudku.

---

¹⁰ Tamtéž

¹¹ RUMMEL, Peter. *Kommentar zum ABGB*. 3. vydání. Vídeň: Manz, 2007, s. 545.

¹² HURDÍK, Jan a kol. *Občanské právo hmotné. Obecná část. Absolutní majetková práva*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, s. 214.

¹³ ROUČEK, František. In SEDLÁČEK, Jaromír, ROUČEK, František (ed). *Komentář k československému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl 2, (§§285-530)*. Praha: V. Linhart, 1935, s. 244.

¹⁴ ELIÁŠ, Karel. In ELIÁŠ, Karel (ed). *Občanský zákoník: velký akademický komentář: úplný text zákona s komentářem, judikaturou a literaturou podle stavu k 1. 4. 2008. Díl 1*. Praha: Linde, 2008, s. 547.

¹⁵ DVOŘÁK, Jan, SRBOVÁ, Alena. *NOZ v praxi: Omezení vlastnického práva* [online]. bulletin-advokacie.cz, 10. června 2015 [cit. 12. ledna 2016]. Dostupné na <<http://www.bulletin-advokacie.cz/noz-v-praxi-omezeni-vlastnickeho-prava?browser=mobi>>.

Při stanovení míry přiměřené poměrům musí soud v první řadě uvést, jaká míra obtěžování je pro něj ještě přípustná. To má význam nejen pro přesvědčivost rozhodnutí, ale i pro jeho přezkoumatelnost. Nemusí jít jen o poměry místní, ale může se jednat i o poměry vztahující se k určitému druhu činnosti (např. hluk, který je charakteristický pro provoz autodílen). Je zapotřebí zhodnotit poměry, za kterých dochází k obtěžování, zásadně z objektivního hlediska.¹⁶ Ostatně k požadavku objektivnosti se vyjádřil už i bývalý Nejvyšší soud v jednom ze svých stanovisek, ve kterém uvádí: „*přiměřenost zásahu do vlastnického práva právě tak jako vážné ohrožení výkonu práva...se musí, vzhledem ke všem okolnostem případu, hodnotit zásadně z objektivních hledisek.*“¹⁷ Tento soud však dále uvádí, že nelze vyloučit, aby se přihlédlo i k okolnostem vztahujícím se k osobě a poměrům vlastníka, který se obrany proti neoprávněnému zásahu domáhá. Může však jít jen o takové okolnosti, které jsou natolik závažné, že tento ohled vyžadují.¹⁸

Obvyklým užíváním pozemku se rozumí způsob jeho užívání v podobných místech nebo způsob, jakým pozemek užívají jeho vlastníci. Jde o faktické užívání, které není v rozporu s právními předpisy. Zde má soud prostor pro vlastní uvážení. Nelze ale úplně dobře srovnávat např. poměry v obytné části průmyslového města s řadou továren, ve kterých mnoho obyvatel tohoto města pracuje, s poměry v obci, které jsou zaměřeny na turistiku a rekreaci, ač se v obou případech jedná o užívání obytných domů.¹⁹

2.2.2 Imise a veřejné právo

Pro některé druhy imisí stanoví limity veřejné právo. Zprvu považují za vhodné vymezit rozdíl mezi imisí a emisí. Tyto dva pojmy poměrně srozumitelně odlišuje zákon č. 201/2012 Sb., o ochraně ovzduší ve svém §2. V písm. c) tohoto paragrafu je stanoveno, že vnášení jedné či více znečišťujících látek do ovzduší je nazýváno jako **znečišťování** či jiným slovem **emise**. Tyto dvě slova jsou obsahově shodná a lze je tudíž považovat za synonyma. OchOvzd tyto pojmy dále používá např. v souvislosti s tzv. přípustnou mírou znečišťování, která je vyjádřena kromě jiného emisními limity, či emisními stropy.

V §2 písm. d) OchOvzd je pak definován pojem imise, který je od emisí zapotřebí pečlivě odlišovat. V případě **imise** se jedná o **znečištění** ovzduší, čili již o vnesenou znečišťující látku v ovzduší. Tedy zatímco znečišťování (emise) je proces, při kterém se látka dostává od zdroje

---

¹⁶ SPÁČIL, Jiří, HRABÁNEK, Dušan a kol. *Sousedská práva podle nového občanského zákoníku*. 1. vydání. Praha: Leges, 2015, s. 162-163.

¹⁷ Zpráva Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 4. 1988, R 3/1988

¹⁸ Tamtéž

¹⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 29. 4. 2015, sp. zn. 22 Cdo 3940/2014

do ovzduší, samotné znečištění ovzduší (imise) je výsledkem tohoto procesu. I v souvislosti s tímto pojmem zákon hovoří o tzv. přípustné úrovni, tentokrátě přípustné úrovni znečištění, kterou vyjadřuje tzv. imisními limity.²⁰

Dle občanského zákoníku z roku 1964 bylo možné dovodit, že míra přiměřená poměrům je překročena, pokud jde o obtěžování nad limit stanovený právním předpisem, a to bez ohledu na to, zda jde o obtěžování v daném místě obvyklé, či je obvyklé u určité činnosti. Občanský zákoník tak stanovil, že obtěžování zakázané právním předpisem je vždy nepřipustné a je třeba proti němu poskytnout ochranu i v režimu soukromého práva.²¹

Nový OZ v §1 ale stanoví, že uplatňování soukromého práva je nezávislé na uplatňování práva veřejného.²² V souvislosti s novou právní úpravou, která toto deklaruje, je proto na místě zamyslet se nad otázkou, zda je i nadále možno vycházet z toho, že ochrana proti imisím je bez dalšího poskytována tam, kde imise překračují limity stanovené správními předpisy. Pravděpodobně se tak bude dít v případě, kdy v důsledku překročení těchto limitů bude vlastník objektivně rušen. Veřejné právo tak minimálně bude i nadále představovat jakýsi podpůrný prostředek při zjišťování míry rušení přiměřené poměrům a ztěžující obvyklé užívání pozemku.²³ Na druhou stranu právně významnou imisí může být samozřejmě i takové obtěžování, které sice nepřekračuje limity stanovené obecně závazným právním předpisem, ale překračuje míru obvyklou v daném místě, a to s přihlédnutím k míře obtěžování dané v jiných obdobných místech.²⁴

2.3 Životní prostředí

V různých oborech lidské činnosti vznikají různé definice pojmu životní prostředí. Jinak je definováno v biologii, architektuře, fyzice a jinak v právu. Pro český právní řád je stěžejní ta, kterou v §2 stanoví zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí. „*Životním prostředím je vše, co vytváří přirozené podmínky existence organismů včetně člověka a je předpokladem jejich dalšího vývoje. Jeho složkami jsou především ovzduší, voda, horniny, půda, organismy, ekosystémy a energie.*“²⁵ Zákon v tomto případě podává obecné vymezení životního prostředí a demonstrativně uvádí některé jeho složky. Význam výrazu přirozený, resp. přirozené podmínky, znamená takové vlastnosti prostředí, v němž se standardně mohou projevat

²⁰ MORÁVEK, Jiří a kol. *Zákon o ochraně ovzduší. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 9-10.

²¹ SPÁČIL, Jiří, HRABÁNEK, Dušan a kol. *Sousedská práva podle nového občanského zákoníku*. 1. vydání. Praha: Leges, 2015, s. 164-165.

²² Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

²³ SPÁČIL, Jiří. In SPÁČIL, Jiří (ed). *Občanský zákoník III. Věcná práva (§976-1474). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 149-150.

²⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 30. 8. 2007, sp. zn. 22 Cdo 2808/2007

²⁵ Zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí, ve znění pozdějších předpisů

všechny životní funkce organismu způsobem, který umožní nejen existenci organismu v prostředí, ale i jeho reprodukci.²⁶

Zákon o životním prostředí poskytuje životnímu prostředí ochranu, stanovuje odpovědnost za porušení povinnosti při ochraně jak fyzických tak právnických osob a stanovuje sankce za porušení životního prostředí. Lze dovodit, že zákonodárce takto stanovenou právní úpravou konkretizuje právo na příznivé životní prostředí, přičemž jeho snahou je, aby se životní prostředí nejen nezhoršovalo, ale aby docházelo k jeho zlepšování.²⁷

2.3.1 Příznivé životní prostředí

Právo na příznivé životní prostředí je garantováno samotnou Listinou základních práv a svobod a to konkrétně článkem 35.²⁸ Příznivé životní prostředí představuje hodnotu, na kterou má každá lidská bytost přirozený nárok. Je právem, které tvoří neoddělitelný triumvirát s právem jedince na život a zdraví. Jde o ústavní záruku toho, že budou vytvořeny materiální předpoklady, aby i tato dvě práva mohla být zaručena. Bez práva na příznivé životní prostředí by i ona byla pouhou proklamací, neboť, jak jsem již uvedla, životní prostředí má existencionální význam pro jakoukoli formu života.²⁹ Nepříznivý zásah do této hodnoty je schopen poškodit stavbu celé lidskoprávní koncepce. Z požadavku na příznivé životní prostředí pro každého rovněž vyplývá i závazek k zajištění takového životního prostředí.³⁰

Podle právní teorie můžeme za příznivé životní prostředí označit takové, které umožňuje člověku uspokojovat jeho základní lidské funkce a potřeby, ale zároveň také poskytuje možnost vést život takové kvality a na takové životní úrovni, která odpovídá povaze lidské existence a dosažené úrovni společenského rozvoje, především technického, technologického, sociálního a kulturního.³¹ Jaká míra zásahu do životního prostředí je tedy přípustná, aby se o něm stále dalo hovořit jako o příznivém? Ani z výše uvedeného odpověď na tuto otázku nevyplývá.

Komentář k LZPS uvádí, že příznivé je takové životní prostředí, které je znečištěno či zatíženo do určitých limitů (míry). Tato míra je pak vyjádřena různými limitními hodnotami – např. emisními limity, hladinou hluku, ukazateli přípustného stupně znečištění a tak dále.

---

²⁶ PEKÁREK, Milan a kol. *Právo životního prostředí. I. díl. 2.* přepracované vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2009, s. 14.

²⁷ CHARVÁT, Radim. *Právo na příznivé životní prostředí* [online]. epravo.cz, 13. června 2001 [cit. 14. ledna 2016]. Dostupné na <<http://www.epravo.cz/top/clanky/pravo-na-priznive-zivotni-prostredi-9054.html>>.

²⁸ Zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod

²⁹ PEKÁREK, Milan, JANČÁŘOVÁ, Ilona. *Právo životního prostředí. I. díl. 1.* vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2002, s. 36.

³⁰ Doležal, Tomáš, Doležal, Adam. In MELZER, Filip, TĚGL Petr (ed.) *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek I. §1-117.* Praha: Leges, 2013, s. 521.

³¹ DVOŘÁK, Jan, ŠVESTKA, Jiří, ZUKLÍNOVÁ, Michaela a kol. *Občanské právo hmotné, Svazek I. Díl první: Obecná část.* Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, s. 259.

Samotné zatěžování životního prostředí není samo o sobě protiprávní, neboť není zakázáno. Dle mého názoru si jde v dnešní modernizované době jen velmi těžko představit, jak by člověk s využitím různých technických vymožeností existoval tak, aniž by životní prostředí byť jen minimálně znečistil. Proto zde existují tyto limity, které jsou nejen hranicí pro příznivost a nepříznivost, ale také zlomem pro jednání po právu a protiprávním jednáním.³²

Považuji také za důležité zmínit, že příznivost může pro každého znamenat něco jiného. Tak například někdo je dokonale spokojen s bydlením v centru průmyslového velkoměsta, kdežto pro jiného mohou být tyto podmínky zcela nepříznivé. V běžném životě je normální, aby byl tento pojem chápán subjektivně, ale pro účel práva a jeho uplatňování musí být kritéria nastavena objektivně. Příznivost životního prostředí je chápána z hlediska „průměrného“ subjektu a má pro všechny stejný obsah.³³

2.3.2 Veřejné zdraví

V souvislosti s tímto tématem považuji rovněž za důležité zmínit pojem veřejné zdraví, neboť jeho ochrana je s ochranou práva na příznivé životní prostředí úzce spjata. Jednotná legální definice zdraví není nikde zakotvena, ač je tato hodnota chráněna tolika různými odvětvími práva. Právní nauka hovoří o zdraví člověka jako o stavu úplné tělesné, duševní a sociální pohody, které tak není omezeno pouze na absenci nemoci nebo tělesných vad.³⁴ Legálně definován je však pojem veřejné zdraví, a to zákonem o ochraně veřejného zdraví, který v §2 odst. 1 stanoví: „*Veřejným zdravím je zdravotní stav obyvatelstva a jeho skupin. Tento zdravotní stav je určován souhrnem přírodních, životních a pracovních podmínek a způsobem života.*“³⁵ Pokud spojíme tuto legální definici s právní naukou, lze říct, že zdravím člověka po účely této práce můžeme označit stav úplné tělesné, duševní a sociální pohody, který je mimo jiné určen přírodními podmínkami lidského života, jinými slovy také podmínkami odvislými od kvality životního prostředí, ve kterém člověk žije.

Ochrana a podpora veřejného zdraví je pak souhrn opatření a činností, zabývajících se vytvářením a ochranou zdravých životních a pracovních podmínek. Zabývá se mimo jiné např. ochranou před nepříznivými účinky hluku, vibrací, neionizujícího záření apod.³⁶

---

³² KLÍMA, Karel a kol. *Komentář k Ústavě a Listině*. 2. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009, s. 1284.

³³ PEKÁREK, Milan a kol. *Právo životního prostředí*. I díl. 2. přepracované vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2009, s. 41.

³⁴ DAMAHORSKÝ, Milan a kol. *Právo životního prostředí*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 428.

³⁵ Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů

³⁶ HENDRYCH, Dušan a kol. *Právní slovník*. 3. podstatně rozšířené vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1230.

3 Historické kořeny platné úpravy

Aby bylo možné lépe poznat současnou legislativní úpravu, je nutné provést alespoň stručný historický exkurz do právní úpravy sousedských práv a zaměřit se rovněž na vývoj ochrany životního prostředí v České republice. Zatímco zakotvení problematiky sousedských vztahů se datuje již od dob římského práva, které položilo základy pro budoucí právní kodexy, právo na příznivé životní prostředí prošlo významným vývojem až od 70. let 20. století. Ráda bych v následující části stručně prošla jednotlivá období vývoje těchto dvou, pro mou práci významných, právních oblastí.

3.1 Vývoj právní úpravy sousedských práv

Jak jsem už uvedla výše, první zmínky o sousedských právech sahají již do dob římského práva, což pro mě není až tak překvapivý fakt, neboť je všeobecně známo, že české platné právo stojí na principech práva římského, které tak tvoří jakýsi základ téměř všech právních odvětví. V souvislosti s tímto bych si dovolila citovat profesora Petra Hajna, který napsal: „*V moderním právu se vše mění, jen moudrost starých Římanů zůstává.*“³⁷

Úprava sousedských práv byla v průběhu let zakotvena v několika významných předpisech. Za zmínku stojí určitě tzv. Všeobecný zákoník občanský, známý také jako ABGB (zákon č. 946/1811 Sb.) nebo tzv. Střední zákoník občanský (zákon č. 141/1950 Sb.), který na našem území platil po něm. Změny přinesl občanský zákoník z roku 1964, který byl několikrát novelizován. V současné době v České republice sousedská práva upravuje OZ, který jim věnuje mnohem větší prostor. Na tyto výše zmíněné kodexy se v souvislosti s řešenou problematikou stručně zaměřím v následujících podkapitolách.

3.1.1 Právní úprava dle římského práva

Jde o nejvýznamnější starověkou úpravu sousedského práva. V římském pojetí bylo vlastnictví chápáno jako jakési právní panství, které je všeobecné, přímé a výlučné. Všeobecností se rozumělo vlastníkově jakékoli možné nakládání s věcí. Přímost spočívala v tom, že k uplatnění vlastnického práva nebylo třeba žádné pomoci či prostřednictví a výlučnost pojednávala o možnosti vlastníka kohokoli dalšího z působení na věc vyloučit. Již římscí právníci si ale uvědomovali, že tyto znaky lze chápat pouze teoreticky. Vlastník totiž může být ve svém působení na věc omezen např. tím, že při výkonu svého práva narazí na stejně neomezená práva jiných vlastníků. Nejčastěji se jedná o omezení vlastníka pozemku ve

---

³⁷ ELIÁŠ, Karel. Inspirační síla všeobecného zákoníku občanského v návrhu občanského zákoníku pro Českou republiku. In: HRUŠÁKOVÁ, Milana (ed.) *200 let ABGB – od kodifikace k rekodifikaci českého občanského práva*. 1. vydání. Praha: Leges, 2011, s. 12.

prospěch jeho sousedů. Již v téhle době byla řešena otázka imisí. Ty byly přípustné tehdy, jestliže k nim docházelo v důsledku běžného užívání pozemku. Pokud ale šlo například o snahu šikanovat souseda ze zlé vůle, mohl se vlastník takovému jednání vzepřít. Všimněme si, jak je tato více než dva tisíce let stará právní úprava podobná té současné. Některé ze zásad sousedského práva byly dokonce natolik staré, že vycházely ze Zákona XXII. desek (449 př. n. l.).³⁸

3.1.2 Právní úprava dle středověkého práva

Ve středověku byly ve vztahu k probíranému tématu zformulovány dvě koncepce, které bych ráda rozebrala z pohledu italského právníka Pietra Bonfanteho. Tyto koncepce nebo také teorie byly pojmenovány jako *teorie jednání ad aemulationem* a *teorie normálního užívání*. Dle ad aemulationem, která má své kořeny již v římském právu, se vlastníku zakazují všechna jednání, podnikaná ve zlém úmyslu druhému škodit, aniž by tak škůdce získal nějaký svůj vlastní prospěch. Bonfante s touto koncepcí ale nesouhlasí, považuje ji za zastaralou a má za to, že rozhodující je, zda je jednání v souladu s právem či nikoli. Je-li v souladu, nemůže být zakázáno jen pro jakýsi „citový“ motiv, který jednajícího vede. Nicméně touto koncepcí se později nechal zčásti inspirovat německý občanský zákoník.³⁹

Na druhou stranu staví Bonfante teorii normálního užívání, která se vypracovala pod vlivem průmyslového rozvoje a rozvoje podnikání a stojí taktéž na základě některých římskoprávních textů. Podle této teorie by mělo být zakázáno jednání, které působí škodlivě na sousední pozemek nebo obtěžuje vlastníka a jeví se abnormálně. Autor onou abnormálností myslel překročení řádného užívání vlastní věci. Dle mého názoru by se toto dalo srovnat s dnešním obtěžováním nad míru přiměřenou poměrům. Naproti tomu je povoleno normální užívání. Normální ve vztahu k tomu, co je za normální považováno společností v té které době, i když třeba jde o obtěžování souseda.⁴⁰ Opět toto můžeme přirovnat k dnešnímu vzniku imisí, které vznikají na jedné nemovitosti, účinky mají na druhé, ale nepřekračují míru přiměřenou poměrům ani zákonné limity.

Všimněme si, že lidé si už v této době uvědomovali, že to, co je společensky únosné se postupem času mění. Dnes je kladen mnohem větší důraz na ochranu životního prostředí než

---

³⁸ KINCL, Jaromír, URFSUS, Valentin, SKŘEJPEK, Michal. *Římské právo*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 1995, s. 153 – 155.

³⁹ SPÁČIL, Jiří. In SPÁČIL, Jiří (ed). *Občanský zákoník III. Věcná práva (§976-1474). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 147.

⁴⁰ BONFANTE, Pietro. *Institute římského práva*. 9. vydání. Brno: Právník, 1932, s. 343-346.

dříve. S příchodem nových technologií a vymožeností se mění také pohled lidí na to, co ještě považují za snesitelné.

3.1.3 Právní úprava dle Všeobecného zákoníku občanského z roku 1811

Zákon č. 946/1811 Sb. zák. soud., Všeobecný zákoník občanský ze dne 1. června 1811 (známý také jako ABGB) na našem území platil do roku 1950, respektive částečně až do roku 1964. Po vzniku první republiky se stal součástí československého právního řádu, a to recepcí provedenou prvním zákonem československým ze dne 28. října 1918.⁴¹ Tento zákoník ve svém původním znění podrobnou úpravu sousedského práva neobsahoval. V §364 byla stanovena tehdejší generální klauzule, ve které stálo: „*Vlastnické právo lze vůbec vykonávat jen potud, pokud se tím ani nesahá v práva třetí osoby, ani nevystupuje z mezí zákony předepsaných k zachování a zvelebení obecného blaha.*“⁴²

Ve vztahu k imisím se tak zformulovaly dva názory. Civilista Antonín Randa dovozuje, že občanské právo zakazuje jen přímé imise. Co se týče imisí nepřímých, před těmi je vlastník chráněn normami práva veřejného. Jiného názoru byl například profesor Unger, který tvrdil, že z původního znění §364 ABGB lze dovodit i zákaz imisí nepřímých.⁴³ Ostatně z toho vycházela i třetí dílčí novela provedená císařským nařízením ze dne 19. března 1916, která do §364 zakotvila odst. 2, ve kterém bylo stanoveno: „*Vlastník pozemku může sousedovi zakázati, co působí vnikání odpadkové vody, kouře, plynů, tepla, zápachu, hřmotu, otřesů a podobných nepříležitostí, převyšují-li míru podle místních poměrů obvyklou a ztěžují-li podstatně užívání pozemku v místě obvyklé. Přímo je přiváděti se nepřipouští, není-li k tomu zvláštního důvodu právního.*“⁴⁴ Výčet imisí v tomto ustanovení byl, stejně jako v současné době, pouze demonstrativní.

Osobně se přikláním spíše k Randově názoru, stejně jako autoři komentáře k OZ. Tím, že soukromé právo zakotvilo úpravu nepřímých imisí, tak dle mého zasáhlo do agendy veřejnoprávní, a kvůli tomu dochází i v dnešní době ke značným nejasnostem. Vystává zde otázka vztahu norem práva soukromého a veřejného. Došlo totiž ke zdvojení právní úpravy při ochraně proti imisím. Hranice pro to, kdy použít právo soukromé a kdy veřejné, jasně dány nejsou.

---

⁴¹ ROUČEK, František, SEDLÁČEK, Jaromír. *Komentář k československému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl I, (§§1-284)*. Praha: V. Linhart, 1935, s. 28.

⁴² Zákon č. 946/1811 Sb. zák. soud., obecný zákoník občanský, v původním znění

⁴³ SPÁČIL, Jiří. In SPÁČIL, Jiří (ed). *Občanský zákoník III. Věcná práva (§976-1474). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 147.

⁴⁴ Zákon č. 946/1811 Sb. zák. soud., obecný zákoník občanský, ve znění třetí dílčí novely provedené císařským nařízením č. 69/1916 ř. z. ze dne 19. března 1916

3.1.4 Právní úprava dle tzv. Středního zákoníku občanského z roku 1950

V období tzv. „právnícké dvouletky“ (1949 – 1950) došlo na našem území k rekonstrukci všech odvětví československého práva. ABGB byl nahrazen zákonem č. 141/1950 Sb., který byl přijat 25. října 1950. Pro jeho relativně krátkou dobu platnosti se mu říká „střední kodex“ či také „střední zákoník“. Jeho úkolem bylo odstranit dvoukolejnost, která v našem právním řádu vznikla recepcí práva v roce 1918. Vycházel z tzv. užší koncepce občanského práva a za celkově negativní by se dalo označit výrazné zjednodušení právní úpravy. Zákoník ale ještě respektoval soukromé vlastnictví. Je v něm však znatelná ideologická zaměřenost, zvláštní ochrana socialistického vlastnictví a snaha o odstranění dělení právních odvětví na právo veřejné a právo soukromé.⁴⁵

Střední občanský zákoník se otázky sousedských vztahů dotýkal jen okrajově. Generální klauzule byla stanovena v §109, kde stálo: „*Vlastník věci se musí zdržet všeho, čím by své sousedy obtěžoval nad míru přiměřenou poměrům anebo čím by vážně ohrožoval výkon jejich práv. Proto nesmí zejména zbavit sousední stavbu nebo půdu náležité opory, aniž provede jiné dostatečné upevnění, anebo nešetrně nebo v nevhodné roční době vytrhat ze své půdy kořeny cizího stromu nebo oklestit větve přesahující jeho pozemek.*“⁴⁶ Imise zde řešeny nejsou, takže jakékoli rušení bylo nutno imanentně podřadit pod toto ustanovení. Určitá podobnost této úpravy s ABGB se však popřít nedá.

3.1.5 Právní úprava dle občanského zákoníku z roku 1964

Zákon č. 40/1964 Sb., který nabyl účinnosti dnem 1. dubna 1964, původně žádné speciální ustanovení o sousedských právech neobsahoval. Zákonodárci měli za to, že spory mezi sousedy vznikají nebudou, neboť tehdejší ideologie vycházela z premisy, že budou-li všichni zachovávat „pravidla socialistického soužití“, žádných dalších speciálních norem nebude zapotřebí. Brzy se však ukázalo, jak moc se mýlili, neboť judikatura sousedské spory řešit musela, a to aniž by k tomu měla legislativní podklad. Nevyhnutelně proto musela přijít novela č. 131/1982 Sb., účinná od 1. 4. 1983, která přinesla řadu nových ustanovení.⁴⁷

Speciálně jen sousedských práv se po této novele týkal nový §130a, v jehož odstavci 1 stálo: „*Vlastník věci se musí zdržet všeho, čím by nad míru přiměřenou poměrům obtěžoval jiného anebo čím by vážně ohrožoval výkon jeho práv. Proto zejména nesmí ohrozit sousedovu*

---

⁴⁵SCHELLE, Karel, TAUCHEN, Jaromír. *Občanské zákoníky: kompletní sbírka občanských zákoníků, důvodových zpráv a dobových komentářů*. Ostrava: Key Publishing, 2012, s. 21-22.

⁴⁶ Zákon č. 141/1950 Sb., občanský zákoník

⁴⁷ HOLUB, Milan a kol. *Sousedská práva: praktická příručka: podle současné právní úpravy občanského zákoníku, správního práva a podle Evropské úmluvy o lidských právech*. 4. aktualizované vydání. Praha: Linde, 2006, s. 135.

stavbu nebo pozemek úpravami pozemku nebo úpravami stavby na něm zřízené, aniž provedl dostatečná opatření na upevnění stavby nebo pozemku, nesmí nad míru přiměřenou poměrům obtěžovat sousedy hlukem, prachem, popílkem, kouřem, plyny, párami, pachy, pevnými a tekutými odpady, stíněním, nesmí nechat chovaná zvířata vnikat na sousedící pozemek a nešetrně, popřípadě v nevhodné roční době odstranit ze své půdy kořeny stromu nebo odstranit větve stromu přesahující jeho pozemek.“⁴⁸ Další velká novela zákona č. 509/1991 Sb. navázala na předchozí právní úpravu a toto ustanovení přesunula do §127 a to bez obsahové změny. Došlo pouze k upřesnění druhého a třetího odstavce.⁴⁹

Co se týče nového OZ, ten je oproti jeho předchůdci obsáhlejší, komplexnější a také více strukturovaný. Například včlenil generální klauzuli do ustanovení týkající se obsahu a rozsahu vlastnického práva obecně. Toto považuji za příznivou systematickou změnu, neboť toto omezení se netýká pouze sousedských vztahů. Nová právní úprava také sloučila pojem „obtěžování“ a „ohrožování“ pod obecnější pojem „rušení práv“. Jak jsem již uváděla několikrát, zákaz obtěžování imisemi je stanoven v §1013 odst. 1, přičemž imise jsou zde vyjmenovány pouze demonstrativně.

Závěrem této podkapitoly lze poukázat na to, že vývoj právní úpravy imisí se od přijetí třetí dílčí novely ABGB zas tolik nezměnil. Proto je dnes možné při rozhodování konfliktů přihlídnout ke starší literatuře a judikatuře, což lze určitě považovat za pozitivum.⁵⁰

3.2 Vývoj právní ochrany životního prostředí v České republice

Environmentální právo v ČR se začalo formovat relativně pozdě. Začnu-li na ústavní úrovni, Ústava z roku 1920 žádnou zmínku o životním prostředí, přímou či nepřímou, neobsahuje. Ani Ústava Československé republiky z roku 1948 životní prostředí nikterak významně neupravuje. V souvislosti s ní ale zmíním čl. 8, jehož primárním cílem bylo zajistit rovnoprávné podmínky mezi Čechy a Slováky. V tomto článku stojí: *Všechny orgány republiky...usilují o to, aby se vytvářely stejně příznivé podmínky pro hospodářský, kulturní a sociální život obou národů.*⁵¹ V návaznosti na to, co jsme si doposud objasnili, v dnešní době lze pod takové příznivé podmínky podřadit i právo na příznivé životní prostředí.

Z historických ústav považuji za nejvýznamnější Ústavu Československé socialistické republiky z roku 1960, neboť ta jako první státu ukládá povinnost chránit přírodu a krajinu, a

⁴⁸ Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění zákona č. 131/1982 Sb. účinném ke dni 1. 4. 1983

⁴⁹ Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění zákona č. 509/1991 Sb. účinném ke dni 1. 1. 1992

⁵⁰ SPÁČIL, Jiří. In SPÁČIL, Jiří (ed). *Občanský zákoník III. Věcná práva (§976-1474). Komentář.* 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 148.

⁵¹ Ústavní zákon č. 150/1948 Sb., Ústava Československé republiky

to v čl. 15 odst. 2, kde stálo: „*Stát pečuje o zvelebování a všestrannou ochranu přírody a o zachování krajinných krás vlasti, aby tím vytvářel stále bohatší zdroje blahobytu lidu a vhodné prostředí, které by prospívalo zdraví pracujících a umožňovalo jejich zotavení.*“⁵²

Od 50. let 20. století začala vznikat řada zákonných předpisů, které však byly v mnoha ohledech nedokonalé. Např. nakládání s odpady bylo upraveno jen velmi obecně, stejně jako ochrana před chemickými látkami, zákonem č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu.⁵³ O komplexnější úpravě se dá hovořit až od 70. let. Zákonodárci začínají při této regulaci společenských vztahů využívat norem a institutů, které jsou již obsaženy v jiných právních oblastech. Ostatně vznik podrobnější úpravy byl nevyhnutelný, neboť právní praxe přinášela stále složitější problémy, které, laicky řečeno, nebylo podle čeho řešit. Předchozí právní úpravy byly výsledkem legislativního spěchu, nedostatečných znalostí či potřebou koordinace vnitrostátní úpravy s úpravou mezinárodních společenství.⁵⁴

Po roce 1989 lze zaznamenat dvě velké vlny přijímání či novelizace předpisů regulujících právo životního prostředí. Jedním z nich je období let 1991 až 1992, kdy byly přijaty předpisy kvůli nevyhovujícímu stavu životního prostředí, což byl výsledek, dalo by se říct, nezájmu o řešení těchto problémů předlistopadovým režimem. V tomto období byla proto přijata řada zákonů, příkladmo uvedu zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí, zákon č. 309/1991 Sb., o ochraně ovzduší před znečišťujícími látkami nebo zákon č. 238/1991 Sb., o odpadech. Druhým obdobím zvýšené legislativní aktivity je období kolem roku 2000, které souvisí s procesem transpozice předpisů komunitárního práva do právního řádu ČR. Sem spadá např. zákon č. 477/2001 Sb., o obalech nebo zákon č. 76/2002 Sb., o integrované prevenci a omezování znečištění, o integrovaném registru znečišťování a o změně některých zákonů.⁵⁵ Výsadní postavení mezi všemi po revoluci přijatými předpisy ale do dnešního dne zůstává Ústavě České republiky a Listině základních práv a svobod.

Závěrem tohoto stručného shrnutí vývoje právní ochrany ŽP bych ráda uvedla, že osobně nepovažuji za příliš příznivé to, že tuto oblast dnes upravuje tak obrovské množství předpisů. Ano, je nepochybné, že se jedná o oblast různorodou a velmi složitou, ale velkým nedostatkem je podle mě třeba přemíra definic, které stejné nebo velmi podobné pojmy vymezují pro účely

---

⁵² Ústavní zákon č. 100/1960 Sb., Ústava Československé socialistické republiky

⁵³ MADAR, Zdeněk. Vznik a vývoj práva životního prostředí v České republice. In BLAHOŽ, Josef (ed). *Právo a životní prostředí: sborník referátů z vědecké konference*. Praha: Vysoká škola aplikovaného práva, 2003, s. 39.

⁵⁴ PEKÁREK, Milan a kol. *Právo životního prostředí. I. díl. 2. přepracované vydání*. Brno: Masarykova univerzita, 2009, s. 36.

⁵⁵ SMOLEK, Martin, TICHÁ, Tereza. *Prameny práva životního prostředí: výběr aktuálních znění zákonů s úvodními komentáři. I. díl – obecná část*. 1. vydání. Praha: IFEC, 2002, s. 4.

jednotlivých předpisů různě. Dále jsou například ustanovení v těchto předpisech často napsána příliš dlouze a dle mého nesrozumitelně apod.⁵⁶

---

⁵⁶ PEKÁREK, Milan a kol. *Právo životního prostředí. I. díl. 2.* přepracované vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2009, s. 37.

4 Negatorní (zápůrčí) žaloba jako prostředek ochrany proti imisím

V této kapitole bych se chtěla věnovat samotné negatorní žalobě (*actio negatoria in rem*), která se též označuje jako žaloba zápůrčí. Jde o nejčastěji využívané žaloby na plnění v rámci sousedských vztahů. OZ ji upravuje v §1042, ve kterém stojí: „*Vlastník se může domáhat ochrany proti každému, kdo neprávem do jeho vlastnického práva zasahuje nebo je ruší jinak než tím, že mu věc zadržuje.*“⁵⁷ Negatorní žaloba tedy směřuje proti jakýmkoli zásahům do vlastnického práva, jež spočívají v jiném rušení, než je zadržování věci (proti tomuto pak slouží žaloba reivindikační). Zvláštním případem negatorních žalob jsou žaloby z imisí, či lépe řečeno na obranu proti imisím ve smyslu §1013.⁵⁸ Právě na tuto podmnožinu zápůrčích žalob bych se ráda zaměřila v následujících podkapitolách, neboť smyslem mé práce je přiblížit žalobu z imisí jako prostředek, kterým lze chránit životní prostředí.

4.1 Žalobní legitimace

Aktivně legitimován by při sporu z obtěžování imisemi měl být rušený vlastník pozemku. Tak bychom určili z doslovného výkladu §1013. Je ale nutné pozastavit se nad otázkou, jak tomu bude v případě rušení při užívání stavby, která na pozemku stojí. Budeme-li přepokládat, že vlastník pozemku a stavby je jedna osoba, lze z §1013 vyčíst i aktivní legitimaci a to bez dalšího. Nový OZ ostatně znovuzavádí zásadu jednoty vlastnictví pozemku a budovy (jinak řečeno zásadu *superficies solo cedit*). Současně ale v přechodných a závěrečných ustanoveních pamatuje i na případy, kdy vlastník stavby a vlastník pozemku jsou dva různí lidé. V důsledku toho v §3055 odst. 1 stanoví: „*Stavba spojená se zemí pevným základem, která není podle dosavadních právních předpisů součástí pozemku, na němž je zřízena, a je ke dni nabytí účinnosti tohoto zákona ve vlastnictví osoby odlišné od vlastníka pozemku, se dnem nabytí účinnosti tohoto zákona nestává součástí pozemku a je nemovitou věcí. Totéž platí o stavbě, která je ve spoluvlastnictví, je-li některý ze spoluvlastníků i vlastníkem pozemku nebo jsou-li jen někteří spoluvlastníci stavby spoluvlastníky pozemku.*“⁵⁹ V návaznosti na tento paragraf je proto nutné rozšířit dosah žalobní legitimace. Tam, kde se budova součástí pozemku nestane, bude účastníkem vztahu ať už na straně rušící nebo na straně rušené i vlastník budovy.⁶⁰

---

⁵⁷ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

⁵⁸ SPÁČIL, Jiří. Negatorní žaloba. *Ad notam*, 2003, roč. 1, č. 4, s. 75.

⁵⁹ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

⁶⁰ SPÁČIL, Jiří. In SPÁČIL, Jiří (ed). *Občanský zákoník III. Věcná práva (§976-1474). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 150.

V souvislosti s aktivní legitimací pro podání žaloby je důležité zmínit také §1044 OZ, ve kterém stojí: „*Má-li někdo věc u sebe, aniž mu svědčí domněnka podle §1043, může uplatnit právo náležející vlastníku na ochranu svým vlastním jménem.*“⁶¹ Z tohoto lze vyvodit, že ochrana proti imisím bude poskytnuta i např. nájemci nebo jiné osobě oprávněné užívat pozemek (tzv. „mít jej u sebe“). Je-li zasažena nemovitost ve spoluvlastnictví, je k podání žaloby aktivně legitimován kterýkoliv ze spoluvlastníků. Obdobně je tomu také v případě společného jmění manželů, kdy je aktivně legitimován kterýkoli z manželů.⁶²

Obecně je u negatorní žaloby pasivně legitimován každý, kdo neoprávněně zasahuje do vlastnickova vlastnického práva, pokud tento zásah spočívá v něčem jiném, než v neoprávněném zadržování věci. Konkrétněji může být žalovaným vlastník jakékoli věci, která způsobuje imise. Někteří autoři dokonce dovozují, že negatorní žalobu lze podat nejen proti vlastníku, ale i proti osobě oprávněné užívat věc, pokud takové užívání vede k obtěžování imisemi.⁶³

4.2 Obsah žaloby a jejího petitu

V prvé řadě považuji za vhodné vyjasnit poměr negatorní žaloby jako takové k žalobě proti imisím. Žaloby z imisí jsou řekněme jakýmsi speciálním případem žaloby negatorní. Pro účely této práce je dále pojem negatorní žaloba používán právě v tomto speciálním smyslu.

Už Nejvyšší soud České socialistické republiky uvádí, že z §127 odst. 1 občanského zákoníku (dnešní §1013 odst. 1) vyplývá, že návrhem na zahájení řízení se lze úspěšně domáhat, aby soud uložil vlastníkovu povinnost zdržet se přesně vymezeného rušení, nikoliv však již povinnost něco pozitivního konat. Ochrana podle §1013 odst. 1 tedy nesměřuje k uložení konkrétního opatření.⁶⁴

Ovšem nový OZ v některých ustanoveních žalobu na konání v souvislosti s ochranou proti imisím v sousedském právu připouští. Děje se tak v §1017, který stanoví: „*Má-li pro to vlastník pozemku rozumný důvod, může požadovat, aby se soused zdržel sázení stromů v těsné blízkosti společné hranice pozemků, a vysadil-li je nebo nechal-li je vzrůst, aby je odstranil...*“⁶⁵ Dalším příkladem je §1019 odst. 1, kde stojí: „*Vlastník pozemku má právo požadovat, aby soused upravil stavbu na sousedním pozemku tak, aby ze stavby nestékala voda nebo nepadal sníh nebo led na jeho pozemek. Stéká-li však na pozemek přirozeným způsobem z výše položeného pozemku voda, zejména pokud tam pramení či v důsledku deště nebo oblevy,*

---

⁶¹ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

⁶² DVOŘÁK, Jan, ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanské právo hmotné. Svazek 3. Díl třetí: Věcná práva.* Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 111-112.

⁶³ Tamtéž, s. 114.

⁶⁴ Zpráva Nejvyššího soudu ČSR ze dne 23. 6. 1987, R 3/1988

⁶⁵ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

nemůže soused požadovat, aby vlastník tohoto pozemku svůj pozemek upravil.“⁶⁶ Nutno ale upozornit na fakt, že v těchto případech se možnost žalovat na konání opírá o výslovné zmocnění v zákoně.

U žalob z imisí je zvláštností to, že činnost, která vyvolává rušení, pochází z užívání věci vlastníkem (nebo jinou oprávněnou osobou), přičemž soused není rušen samotnou činností, ale jejími výsledky. Tak například, má-li někdo na pozemku hnojiště, toto samo o sobě rušení nezakládá, pokud mě tím neobtěžuje nadměrným zápachem. Takže, zjednodušeně řečeno, se negatorní žalobou nemohu domáhat toho, aby hnojiště odstranil. Mohu se domáhat povinnosti zdržet se vymezeného rušení. Na tom nic nemění fakt, že v některých případech nebude mít vlastník jinou možnost, než aby zdroj rušení odstranil. V tomto případě už ale půjde o realizaci uložené povinnosti neobtěžovat druhého.⁶⁷

Co se trvání neoprávněného zásahu týče, opět považuji za vhodné nahlédnout do judikatury Nejvyššího soudu. V jednom z rozsudků NS konstatuje, že zákaz neoprávněného rušení vlastníka přichází v úvahu, pokud takové rušení trvá, resp. pokračuje, anebo již přestalo a existuje reálné nebezpečí, že se bude opakovat v budoucnu.⁶⁸ Neoprávněný zásah z logiky věci nemusí trvat stále. Je jasné, že pokud mě někdo nepřiměřeně obtěžuje např. kouřem, který vzniká při spalování uhlí, nebude tak činit 24 hodin denně. Pokud je toto jednání opakující se, lze ho dle některých autorů považovat za jediný skutek, tak, jako je tomu v trestním právu.⁶⁹ V jedné ze starších zpráv NS je dokonce uvedeno, že je možné podat úspěšnou záporní žalobu i po jediném činu, který sice nezanechal následky, ale není možné vyloučit, že se rušební jednání nebude v budoucnu opakovat.⁷⁰

Osobně však v takovém případě považuji obranu prostřednictvím negatorní žaloby za zbytečnou a ztotožňuji se spíše s judikaturou novější. Ta se vyjadřuje také k otázce teprve hrozícího zásahu. Tento problém podle mě dostatečně vyřešil NS v roce 2001, když stanovil, že pouhé vyhrožování rušebním činem se nepovažuje za neoprávněný zásah do vlastnického práva a neodůvodňuje podání negatorní žaloby. Vlastník se však může bránit žalobou určovací, na základě níž může soud uložit žalovanému zákaz, aby provedl čin, kterým hrozí.⁷¹

Je nutné, aby byl v žalobě neoprávněný zásah konkretizován. Určitá míra obecnosti je ale přípustná, troufám si říct dokonce nutná, neboť příliš úzké vymezení by nezakázalo zásahy

---

⁶⁶ Tamtéž

⁶⁷ SPÁČIL, Jiří. Žaloby týkající se věcných břemen. *Bulletin advokacie*, 2006, roč. 50, č. 4, s. 11.

⁶⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 12. 4. 1999, sp. zn. 2 Cdo 1626/96

⁶⁹ SPÁČIL, Jiří. *Ochrana vlastnictví a držby v občanském zákoníku*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, s. 125.

⁷⁰ Zpráva Nejvyššího soudu SSR ze dne 27. 6. 1972, R 65/1972

⁷¹ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 6. 3. 2001, sp. zn. 22 Cdo 2162/1999

provedené trochu jiným způsobem, ale v konečném důsledku zakládající stejné rušení. Ve výroku rozsudku je tedy možno rušení popsat i trochu obecněji než jen pouhým uvedením rušebního činu, ke kterému došlo.⁷² Abych uvedla nějaký jednoduchý příklad, představme si třeba, že podám negatorní žalobu proti sousedovi, který mě v nočních hodinách obtěžuje určitým druhem hudby. Pokud tento v žalobě specifikuji a soud mu přikáže s takovým rušením přestat, neznamená to, že je oprávněn obtěžovat mě jiným druhem hudby. Významné je totiž samotné protiprávní jednání žalovaného. Je-li ze žaloby zřejmé, čeho se žalobce domáhá, ale petit není formulován přesně, měl by soud vést žalobce k úpravě. Někdy je dokonce možné, aby takovou úpravu provedl soud sám.⁷³

Jak si lze dovodit z výše uvedeného, petit negatorní žaloby (žalobní návrh) bude zpravidla znít na uložení povinnosti zdržet se vymezeného rušení. Tak např. při obtěžování hlukem, je žalobní návrh zapotřebí formulovat takto: „*Žalovaný je povinen zdržet se obtěžování žalobce hlukem z (v žalobě uvedeného) pozemku žalovaného (případně i z jiné věci patřící žalovanému), pronikajícím na (v žalobě uvedenou) nemovitost žalobce.*“⁷⁴ V případě, kdy bude žalobci vyhověno, se pak žalovaný musí zdržet obtěžování žalobce do data uvedeného v rozsudku. V odůvodnění soud uvede, jaká míra obtěžování je pro něj ještě přípustná.

4.3 Promlčení žalobního nároku

S možností soudní ochrany souvisí také problematika promlčení žaloby na ochranu proti imisím. Obecně je k promlčení možno uvést, že není-li právo vykonáno v určité lhůtě, promlčí se a žalovaný pak už není povinen plnit. Právo žalobce na plnění nezaniká, ale žalovaný se své povinnosti může zprostit tím, že uplatní tzv. námitku promlčení.⁷⁵

Lze si představit dvě situace. První, kdy imise nebyly ukončeny a stále pokračují a druhou, pokud imise ustaly a k obtěžování již nedochází. V případě, kdy ještě stále pokračují, nelze hovořit o promlčení žalobního nároku, ale o případném vydržení práva k věci cizí, a to za zákonem stanovených podmínkách.⁷⁶ Pokud imise už ustaly, nejsou nadále splněny hmotněprávní podmínky pro ochranu před nimi, a odpadá tak předmět sporu. Žalobu by v takovém případě bylo nutné zamítnout proto, že k imisím už nedochází a námitka promlčení by tak ztrácela

---

⁷² Zpráva Nejvyššího soudu SSR ze dne 27. 6. 1972, R 65/1972

⁷³ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 20. srpna 2003, sp. zn. 21 Cdo 909/2003

⁷⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 22. 2. 2007, sp. zn. 22 Cdo 2296/2006

⁷⁵ PATERMANOVÁ, Lenka. *Promlčení. Srovnání právní úpravy dle NOZ, SOZ a ObchZ* [online]. hblaw.eu, 9. února 2014 [cit. 26. ledna 2016]. Dostupné na <<http://www.hblaw.eu/cz/aktuality/52-promlцени-srovnani-pravni-upravy-dle-noz-soz-a-obchz.html>>.

⁷⁶ §991 a násl. zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

smysl.⁷⁷ V literatuře jsem se setkala i s názorem, že k promlčení může dojít a to v obecné tříleté promlčecí lhůtě. Takovéto stanovisko ale považuji za zcela chybné.

---

⁷⁷ ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník I, II*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 719.

5 Budoucí imise a jejich procesní řešení

Představme se situaci, kdy nás někdo informuje o tom, že má v plánu vedle našeho pozemku vystavět nový rodinný dům. Co když po seznámení s tímto stavebním záměrem existuje důvodná obava, že po provedení stavby bude v budoucnu docházet k závažným imisím? Například dům může naši nemovitost nadměrně zastiňovat nebo z důvodu nevhodně umístěného komína hrozí, že budeme rušeni kouřem. Zcela jistě by nebylo nejvhodnějším řešením, kdybych se rozhodla bránit až poté, co by soused vynaložil velké finanční náklady a stavbu zrealizoval. Proto se problematikou budoucích imisí zabývá již stavební úřad v řízení podle stavebního zákona.⁷⁸ Následná ochrana proti budoucím imisím v soudním řízení ale není vyloučena. Stejně tak může nastat situace, že budu už při provádění stavby sousedem rušen v držbě mé nemovitosti nebo hrozí, že oním prováděním vzniknou imise. Zákon mi i v takovém případě dává za splnění určitých podmínek možnost se bránit. V následujících podkapitolách se pokusím tyto dva případy přiblížit.

5.1 Řešení ve stavebním řízení

Jedním z hlavních rozdílů mezi soukromoprávní a veřejnoprávní úpravou imisí je, kdy se poskytuje ochrana proti nim. Zatímco soukromé právo v případě negatorní žaloby chrání až v okamžiku, kdy ke konkrétnímu zásahu do práva došlo, ve stavebním řízení se problematika imisí řeší tzv. *pro futuro*.⁷⁹ Důvod, proč otázku budoucích imisí neřeší v první řadě soud, je ten, že nemůže nahrazovat činnost stavebního úřadu. Zpočátku je vhodné si ujasnit, že v kompetenci stavebního úřadu je dle stavebního zákona i rozhodování o námitkách občanskoprávní povahy, a to se dvěma výjimkami. Nemůže rozhodnout v případě námitek týkajících se existence práva nebo rozsahu vlastnických práv.⁸⁰ Proto první z možností, jak se proti budoucím imisím bránit, je uplatnit námitku občanskoprávní povahy, neboť tato nepřekračuje pravomoc stavebního úřadu, a ten je tak povinen jí posoudit. Nejčastěji se jedná o námitky proti předpokládané hlučnosti, prašnosti, stínění atd. Stavební úřad je posoudí na základě stavebního zákona, jeho prováděcích předpisů či jiných obecně závazných předpisů.

Stavební předpisy tak i nadále přikazují stavebnímu úřadu, aby se zabýval námitkou, že při realizaci stavby dojde k imisi ve smyslu §1013 OZ. Z výše uvedeného tedy vyplývá, že

---

⁷⁸ SPÁČIL, Jiří, HRABÁNEK, Dušan a kol. *Sousedská práva podle nového občanského zákoníku*. 1. vydání. Praha: Leges, 2015, s. 231.

⁷⁹ POŘÍZEK, Jan. *K právu na ochranu soukromí ve stavebním řízení*. [online]. epravo.cz, 11. listopadu 2014 [cit. 26. ledna 2016]. Dostupné na <<http://www.epravo.cz/top/clanky/k-pravu-na-ochranu-soukromi-ve-stavebnim-rizeni-96026.html>>.

⁸⁰ §114 odst. 3 zákona č. 183/2006 Sb., stavební zákon, ve znění pozdějších předpisů

stavební úřad nemůže s námitkou budoucích imisí odkázat na soud, nýbrž se s ní musí vypořádat sám.⁸¹

Další z povinností stavebního úřadu, než vydá stavební povolení, je ověřit účinky budoucího užívání stavby, jak je stanoveno v §111 odst. 2 stavebního zákona. Za takové účinky budoucího užívání lze považovat i imise, jak si vysvětlíme dále. Stavební úřad musí rovněž stavbu posoudit i dle vyhlášky č. 268/2009 Sb., o technických požadavcích na stavby. V ní se řeší například provedení žump, oplocení pozemku či to, zda je stavba navržena a provedena tak, aby splnila základní požadavky. Takovými jsou mimo jiné požární bezpečnost, ochrana proti hluku nebo ochrana zdraví osob a zvířat, zdravých životních podmínek a životního prostředí.⁸² Tato vyhláška se pak v dalších paragrafech zabývá rozborem jednotlivých druhů imisí a stanovuje také povinnost budoucí stavby neohrožovat životní prostředí nad limity stanovené v jiných právních předpisech.⁸³ Otázka je, jestli limitem působení imisí je i míra přiměřená poměrům ve smyslu §1013 OZ, neboť na ten vyhláška přímo neodkazuje. Lze vyjít z rozsudku Nejvyššího správního soudu, který uvádí: „*Překračuje-li tvrzený zásah míru přiměřenou poměrům, překračuje vždy zároveň i přípustnou míru*“.⁸⁴ Je zde sice použit termín „přípustná míra“, ovšem dle názoru mého i celé řady autorů se tímto dá rozumět právě pojem limit ve výše uvedeném smyslu.

Ve stavebním řízení platí zásada koncentrace. Účelem je, aby stavba nebyla mařena námitkami, které byly vzneseny až po jejím zahájení. Takže já, jakožto soused, mám právo něco namítat jen do určitého časového okamžiku. V případě, kdy tak neučiním, se nemohu bránit soudní cestou. K výše uvedenému je však nutno uvést několik situací. První z nich je případ, kdy byla stavba zřízena jako neoprávněná a sousedovi nebylo umožněno být účastníkem stavebního řízení, kde by uplatnil své námitky. V takovém případě je žaloba samozřejmě možná a soud jí musí věcně projednat.

Dále považuji za velmi důležité zdůraznit, že musíme rozlišovat mezi imisemi, které jsou způsobené umístěním stavby a imisemi, které vznikají při jejím provozu. V první situaci, pokud neuplatníme námitky, popř. je uplatníme pozdě, pak možnost soudní ochrany nemáme. Avšak imise vznikající při provozu stavby jsou nepřípustné a lze se proti nim bránit soudní cestou. Abych opět uvedla nějaký jednoduchý příklad, pokud si soused vedle mého pozemku vystaví

---

⁸¹ SPÁČIL, Jiří. Projednávání námitek účastníků územního nebo stavebního řízení, týkajících se budoucích imisí, podle nového stavebního zákona. *Právní rozhledy*, 2010, roč. 18, č. 9, s. 305-306.

⁸² SPÁČIL, Jiří. Projednávání námitek účastníků územního nebo stavebního řízení, týkajících se budoucích imisí, podle nového stavebního zákona. *Právní rozhledy*, 2010, roč. 18, č. 9, s. 307.

⁸³ §10 a násl. vyhlášky Ministerstva pro místní rozvoj č. 268/2009 Sb., o technických požadavcích na stavby

⁸⁴ Rozsudek Nejvyššího správního soudu České republiky ze dne 23. 4. 2008, č. j. 9 As 61/2007-52

hostinec a tato stavba mi později stíní, nemůžu proti tomu už nic dělat. Pokud mě ale obtěžuje nadměrný hluk, který při provozu hostince vzniká, mohu podat negatorní žalobu. To ostatně vyplývá i z povahy věci, neboť účinky umístění stavby se těžko budou měnit, zatímco rušení, které může vzniknout v důsledku jejího provozu, nelze dopředu odhadnout. Tyto úvahy samozřejmě platí pro nepřímé imise, proti přímým se lze soudní cestou bránit vždy.⁸⁵

5.2 Ochrana v držebním (posesorním) řízení

Tuto problematiku považuji za poměrně složitou, proto se ji pokusím přiblížit pokud možno co nejvíce zjednodušeně, a to především z pohledu Jiřího Spáčila. Jedná se o druhý typ ochrany proti budoucím imisím, který byl upraven již v ABGB. Občanský zákoník z roku 1964 tento typ ochrany neznal. Podstata spočívá v tom, že soused, který provádí výstavbu, nás tímto ohrožuje v držbě naší nemovitosti, nebo se důvodně obáváme, že oním prováděním vzniknou (budoucí) imise. Za splnění určitých podmínek má ohrožený soused možnost domáhat se zákazu takového provádění a to prostřednictvím tzv. držební neboli posesorní žaloby. Tato žaloba ale nepřipadá v úvahu, pokud ohrožený soused ve správním řízení, jehož byl účastníkem, neuplatnil své námitky, ač tak učinit mohl. Přesné znění §1004, který tuto problematiku upravuje, je v odst. 1 následující: *„Je-li držitel prováděním stavby ohrožen v držbě nemovité věci nebo může-li se pro to důvodně obávat následků uvedených v § 1013 a nezajistí-li se proti němu stavebník cestou práva, může se ohrožený držitel domáhat zákazu provádění stavby. Zákazu se držitel domáhat nemůže, jestliže ve správním řízení, jehož byl účastníkem, neuplatnil své námitky k žádosti o povolení takové stavby, ač tak učinit mohl.“*⁸⁶

Zvláštností je, že jde o žalobu preventivní. Ze znění zákona vyplývá, že je taková ochrana poskytována jen vzhledem k „provádění stavby“. Jakmile budou stavební práce dokončeny, bude se soused postižený imisemi moci případně bránit negatorní žalobou, pokud mu taková ochrana přísluší. Výsledkem posesorního řízení je provizorní rozhodnutí. Dokud není o záležitosti rozhodnuto, může soud přikázat, aby se stavba neprováděla.⁸⁷ Pokud soud toto učiní, jedná se o jakési nastolení klidového stavu mezi účastníky do doby, než bude rozhodnuto o tom, jak bude ohrožený soused ochráněn. Zákaz provádění stavby má podobné účinky jako předběžné opatření, ač se o typ předběžného opatření přímo nejedná.⁸⁸

---

⁸⁵ HOLUB, Milan a kol. *Sousedská práva: praktická příručka: podle současné právní úpravy občanského zákoníku, správního práva a podle Evropské úmluvy o lidských právech*. 4. aktualizované vydání. Praha: Linde, 2006, s. 192-193.

⁸⁶ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

⁸⁷ Tamtéž, §1004 odst. 2

⁸⁸ SVOBODA, Karel. *Žaloby na ochranu rušené držby*. [online]. bulletin-advokacie.cz, 7. června 2013 [cit. 28. ledna 2016]. Dostupné na <<http://www.bulletin-advokacie.cz/zaloby-na-ochranu-rusene-drzby>>.

Další zajímavostí je to, že předmětem ochrany před budoucími imisemi je držitel. Aby mohlo být rozhodnuto rychle, není zapotřebí prokazovat vlastnické právo ohroženého souseda. Tomu postačí tvrdit, že je jeho držba ohrožena tím, že je zde vysoká pravděpodobnost vzniku imisí při provádění stavby. Žalovaný může namítnout, že se „zajistil cestou práva“. Jak vyplývá z literatury k ABGB, takovým zajištěním je hlavně zajištění soudní cestou a to nejčastěji negativní určovací žalobou.⁸⁹

V §1004 je stanoveno, že pokud ohrožený soused mohl uplatnit námitky ve stavebním řízení a neučinil tak, je vyloučen z posesorní ochrany. Z toho však *a contrario* vyplývá, že nemohl-li je uplatnit, posesorní žalobu podat může. Komentář k novému OZ tak uvádí tři situace:

- a) Ohrožený soused v řízení dle stavebního zákona své námitky vlastní vinou neuplatnil, anebo uplatnil, ale stavební úřad o nich rozhodnul. V takovém případě už nelze tyto námitky uplatnit soudně.
- b) Druhá situace nastane, pokud půjde o námitky občanskoprávní povahy, které účastník uplatnil, ale nebyly vyřešeny ve stavebním řízení (včetně toho, že stavební úřad odkáže účastníka na soud, který o věci rozhodne). Pak je může účastník uplatnit v žalobě podle §1004 v posesorním řízení. Pan doktor Spáčil těmito námitkami občanskoprávní povahy pravděpodobně nemyslel budoucí imise. Co se této oblasti týče, jeho výklad mi v jednotlivých dílech přijde poněkud matoucí. Pan doktor měl pravděpodobně na mysli následující: Soused uplatní námitku občanskoprávní povahy, o které stavební úřad nemůže rozhodnout (§142 odst. 4 StavZ). Nejedná se ale o námitku budoucích imisí, neboť tyto spadají do kompetence stavebního úřadu (k tomu viz podkapitola 5.1). Ohrožený soused je odkázán na soud, kde může tyto své námitky uplatnit v žalobě dle §1004 OZ. Zároveň s nimi může uplatnit i námitku budoucích imisí. Pokud by pan doktor Spáčil v komentáři připustil, že stavební úřad může odkázat na soud a měl tím na mysli námitky týkající se budoucích imisí, protičečlil by si tak s tím, co uvádí v monografii *Sousedská práva podle nového občanského zákoníku*, neboť tam tvrdí, že jde o věc spadající do kompetence stavebního úřadu. Tím, že by soud toto řešil, by činnost stavebního úřadu nahrazoval.
- c) Konečně posledním případem bude, kdy ohrožený soused námitky neuplatní, protože mu k tomu buďto v důsledku chybného postupu stavebního úřadu, nebo kvůli

---

⁸⁹ SPÁČIL, Jiří. Držební (posesorní) ochrana – problémy a sporné otázky. *Právní rozhledy*, 2014, roč. 22, č. 9, s. 325.

zákoně upravě, nebyla dána možnost. Pak má samozřejmě možnost ochrany podle §1004.

Výše uvedené platí obdobně pro případ hrozby imisí vzniklých při odstraňování stavby.⁹⁰

Právní úprava ve vztahu k budoucím imisím mi nepřijde příliš šťastná. Shledávám zde velké nejasnosti ve výkladu zejména ustanovení o ochraně držby během provádění stavby. Přikláním se k názoru, že by se s budoucími imisemi měl vypořádat už stavební úřad. Jak uvádím v úvodu této kapitoly, stavba nové nemovitosti je ve většině případů nákladná záležitost a nebylo by spravedlivé, kdyby stavebníkovi vznikly další výdaje odstraněním problémů, které mohly být vyřešeny ještě předtím, než tolik investoval. Dovedu si však představit, že v praxi vznikají situace, kdy stavební úřad usoudí, že posuzování imisí nespadá do jeho působnosti a odkáže na soud, který takovou otázku posoudí jako předběžnou. Soudy by neměly být takto zbytečně zatěžovány. Řešením vidím ve zpřesnění právní úpravy, která kompetence v této oblasti vymezí jasněji.

Ustanovení mi přijdou příliš složitě formulovaná také ve vztahu k běžnému laikovi, který se nikdy nevěnoval studiu právních předpisů a nyní se obává, že ho soused bude stavbou či prováděním stavby rušit. Zákony by měly být tvořeny tak, aby jejich četbě porozuměl i člověk bez právního vzdělání. Obávám se, že bez odborné pomoci advokáta nebude tato problematika pro většinu lidí srozumitelná.

---

⁹⁰ SPÁČIL, Jiří. In SPÁČIL, Jiří (ed). *Občanský zákoník III. Věcná práva (§976-1474). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 118-121.

6 Konkrétní případy imisí v návaznosti na veřejnoprávní úpravu a následná ochrana proti nim

V této kapitole bych se chtěla zaměřit na některé konkrétní druhy imisí, z nichž jsem si vybrala obtěžování hlukem a vibracemi, kouřem, prachem, popílkem a parami. Tyto typy rušení bych ráda zanalyzovala rovněž z pohledu veřejnoprávní úpravy, neboť se jedná o imise, které jsou kromě občanského práva upraveny také předpisy práva životního prostředí. Abych problematiku otázek neřešila jen v teoretické rovině, podpořím je související judikaturou, která je například v oblasti ochrany před hlukem velmi rozsáhlá.

6.1 Obtěžování hlukem a vibracemi

Hluk je v dnešní době stále závažnějším problémem. Jeho působení se může negativně podepsat na lidském zdraví a zároveň způsobit výrazné škody na životním prostředí. V minulosti bylo vypracováno mnoho studií, které prokazují, že nadměrný hluk negativně ovlivňuje imunitní a kardiovaskulární systém, snižuje odolnost vůči zátěži a poškozují sluch. Co se týče účinků na psychiku člověka, způsobuje rozmrzelost či zhoršuje komunikaci mezi lidmi.⁹¹ Velký vliv má vývoj lidské společnosti, neboť dochází k expanzi průmyslových zón nebo zhušťování dopravní sítě, což mnohdy znehodnocuje celé lokality určené k bydlení. V neposlední řadě této problematice příliš neprospívá rozvoj volnočasových aktivit či zahradní techniky (sekačky, cirkulárky, pily atd.). Za nepřipustné obtěžování lze označit také provoz audio zařízení, TV nebo vrzání starých mechanismů, které obtěžují intenzitou hluku nebo nelibozvučností (např. staré šicí stroje).⁹²

Existuje celá řada různých definic zabývajících se tím, co je považováno za hluk. Všechny se shodují na tom, že se jedná o nechtěný zvuk, který člověka ruší, obtěžuje nebo poškozuje (na fyzickém nebo psychickém zdraví, majetku či životním prostředí).⁹³ Právní definice hluku je uvedena v §30 odst. 2 zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví, kde stojí: „*Hlukem se rozumí zvuk, který může být škodlivý pro zdraví a jehož imisní hygienický limit stanoví prováděcí právní předpis...*“⁹⁴ Tímto prováděcím předpisem pak je nařízení vlády č. 272/2011, o ochraně zdraví před nepříznivými účinky hluku a vibrací.

Vibrace se nešíří vzduchem tak, jako tomu je u hluku, ale prostřednictvím pevných konstrukcí. Dle typu signálu lze zdroje vibrací dělit na stacionární a nestacionární.

⁹¹ LIBERKO, Miloš. *Hluk v prostředí: problematika a řešení*. Praha: Ministerstvo životního prostředí, 2004, s. 7.

⁹² SPÁČIL, Jiří, BIČOVSKÝ, Jaroslav a kol. *Sousedská práva*. 5. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2010, s. 178-179.

⁹³ BERNARD, Michal, DOUCHA, Pavel. *Právní ochrana před hlukem*. Praha: Linde, 2008, s. 11.

⁹⁴ Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících předpisů

Nestacionární pro mou práci nejsou podstatné, neboť většinou nejsou z hlediska ochrany před vibracemi zkoumány. Jde například o vibrace způsobené sousedem, který zrovna jednorázově zatluče hřebík do zdi. Stacionární zdroje vibrací lze dělit na deterministické a náhodné. Za stacionární deterministický zdroj považujeme například vibrace pocházející z průmyslové výroby, konkrétněji ze strojů, které vibrace způsobují. Náhodným zdrojem může být občasný průjezd vlaku kolem našeho obydlí, který se v určitých intervalech opakuje. Právě tyto dva typy jsou pro ochranu člověka před vibracemi relevantní.⁹⁵ Co se zákonné definice týče, tato je opět v §30 odst. 2 VeřZdr a řeší především škodlivý účinek vibrací na zdraví člověka: „*Vibracemi se rozumí vibrace přenášené pevnými tělesy na lidské tělo, které mohou být škodlivé pro zdraví a jejichž hygienický limit stanoví prováděcí právní předpis...*“⁹⁶ Tímto předpisem je, stejně jako u hluku, výše zmiňované nařízení vlády.

6.1.1 Emise a imise hluku

Od hlukových imisí, kterými se v mé práci zabývám, je zapotřebí odlišovat pojem hlukové emise. Pokud o hluku mluvíme v souvislosti s místem jeho účinku, jedná se o hlukové imise. Jestliže o něm pojednáváme v souvislosti se zdrojem, který ho vydává (např. řetězová pila, strojní zařízení), pak se jedná o hlukové emise. Tyto bych nyní chtěla charakterizovat jen stručně, neboť rozsah práce mi neumožňuje věnovat této problematice větší prostor.

Podstata spočívá v tom, že zařízení při svém provozu vydává určité zvuky, které můžeme považovat za hluk. Logicky nelze docílit toho, aby stroje fungovaly naprosto neslyšně, je však možné snažit se, aby emise byly co nejmenší. Jednoduše řečeno, aby zařízení bylo co nejtišší. V našem právním řádu existuje celá řada technických předpisů, kde jsou stanoveny požadavky a limity, které nesmí být překračovány. Jde například o nejrůznější ISO normy z oblasti akustiky. Důležité je nařízení vlády č. 9/2002 Sb., kterým se stanoví technické požadavky na výrobky z hlediska emisí hluku. To uvádí, že zařízení (např. sbíjecí kladiva, míchačky na betonové směsi, rýpadla atd.) lze uvádět na trh jen tehdy, splňují-li dané technické požadavky. Tím by mělo být zajištěno, že při správném používání by tato zařízení neměla sama o sobě překračovat hlukové limity a ohrožovat veřejné zdraví. Z toho vyplývá, že nejlepším způsobem jak emise snižovat je plnit princip předběžné opatrnosti, čili nejprve omezit hluk u zdroje a teprve následně omezovat hlukové zátěže jinými způsoby. Celá tato problematika je mimo jiné upravena také příslušnými předpisy EU.⁹⁷

---

⁹⁵ SMETANA, Ctírad a kol. *Hluk a vibrace*. 1. vydání. Praha: Sdělovací technika, 1998, s. 45.

⁹⁶ Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících předpisů

⁹⁷ LIBERKO, Miloš. *Hluk v prostředí: problematika a řešení*. Praha: Ministerstvo životního prostředí, 2004, s. 12-13.

Jak jsem již uvedla, pro mou práci jsou významné hlukové imise. Ty jdou zjednodušeně charakterizovat jako obtěžování hlukem. Vyjadřují, do jaké míry jsme zvukem, který vydává emitovaný zdroj hluku, rušeni. Svoji roli tady pochopitelně hraje také senzibilita obtěžované osoby a další faktory.⁹⁸

6.1.2 Veřejnoprávní nástroje ochrany před hlukem a vibracemi

S ochranou životního prostředí souvisí princip tzv. účinné právní regulace. V legislativě se tento princip projevuje jako prostředek přípustné míry znečištění životního prostředí. Je určen především zákonodárci, který by měl na jeho základě vytvářet zákony, které nastaví takové limity znečištění životního prostředí, které sice umožní ekonomický a sociální rozvoj, ale zároveň zachovají schopnost životního prostředí se regenerovat.⁹⁹ Tento princip se u ochrany před hlukem a vibracemi promítá v VeřZdr a jeho prováděcích předpisech, neboť ten, jak již uvádím výše, stanoví povinnost dodržovat určité hygienické limity, které by hluk neměl překračovat. V naší právní úpravě jsou tyto limity koncipovány jako imisní, což znamená, že do určitého chráněného prostoru (obytná místnost, zahrada rodinného domu atd.), nesmí pronikat více hluku, než kolik tyto limity povolují. Kontrolu jejich dodržování provádějí orgány ochrany veřejného zdraví, kterými jsou především krajské hygienické stanice a Ministerstvo zdravotnictví. Na poli koncepčních nástrojů hrají svou úlohu také Ministerstvo dopravy, Ministerstvo pro místní rozvoj, Ministerstvo životního prostředí či krajské úřady. Je obecným pravidlem, že v první instanci rozhodují krajské hygienické stanice a opravné prostředky řeší Ministerstvo zdravotnictví. Krajská hygienická stanice má celou řadu pravomocí. Příkladem uvedu pozastavení provozu nebo používání zdroje hluku, je-li to nezbytné k ochraně veřejného zdraví a to do doby, než bude závada odstraněna.¹⁰⁰

Jednou z variant, kterou tedy rušený soused má, je domáhat se ochrany prostřednictvím veřejného práva. Nyní se pro tuto možnost pokusím nastínit jednotlivé kroky:

- 1) Je-li to možné, měla by si rušená osoba v první řadě ověřit, zda má zdroj hluku požadovaný právní status. Může totiž vyjít najevo, že objekt obtěžování nemá potřebné stavební povolení nebo kolaudační souhlas, případně že byl zkolaudován k jinému účelu, než momentálně slouží. Toto „pátrání ve spisech“ vedených stavebním úřadem lze doporučit z toho důvodu, že můžeme získat informace, které

---

⁹⁸ Tamtéž, s. 14.

⁹⁹ TOMOSZKOVÁ, Veronika. Úvaha nad vlastnictvím jako nástrojem ochrany životního prostředí. In DIENSTBIER, Filip (ed). *Nástroje ochrany životního prostředí – role práva*. Olomouc: Iuridicum Olomoucense, o.p.s., 2011, s. 63.

¹⁰⁰ MOTEJL, Otakar a kol. *Hluková zátěž: sborník stanovisek veřejného ochránce práv*. Brno: Kancelář veřejného ochránce práv, 2009, s. 10-24.

bude možno využít před úřady na ochranu veřejného zdraví nebo životního prostředí. Je dobré si ověřit, zda je stavba v souladu s územním plánem a v územním řízení pro ni bylo vydáno povolení pro umístění stavby. Dále zda má stavební povolení a její provedení tomuto skutečně odpovídá a zda bylo užívání stavby povoleno v kolaudačním rozhodnutí. Všechny tyto informace lze získat na základě zákona č. 106/1999 Sb. o svobodném přístupu k informacím či zákona č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí.¹⁰¹ Typicky může jít třeba o případ, kdy si soused na svém pozemku nainstaluje neizolované výkonné tepelné čerpadlo. Jako jedno z řešení se v této fázi nabízí podnět ke stavebnímu úřadu na nařízení odstranění stavby. Tento může takové odstranění nařídit, pokud je stavba provedená bez rozhodnutí nebo opatření stavebního úřadu vyžadovaného zákonem.¹⁰² Toto řešení můžeme označit za nepřímé, neboť se zde nebráníme vyloženě proti vlivům hluku, ale proti zjištěnému protiprávnímu statusu stavby.

- 2) Druhým krokem je zjistit si, zda bylo někdy v minulosti v okolí zdroje hluku provedeno měření. Všechny informace by nám měla podat příslušná krajská hygienická stanice. Pokud zjistíme, že k měření došlo, je vhodné se informovat kdy a zda se od té doby změnil podmínky, které by mohly mít vliv na hodnoty hluku. Pokud dosud provedeno nebylo, je možné KHS měření navrhnout. V mnoha případech jej provede bezplatně. Bez ohledu na to, zda limity byly překročeny či nikoliv, obdrží žadatel protokol. Je možné, že KHS měření provést odmítne. Pak připadá v úvahu najít jiný autorizovaný subjekt, který jej provede za úplatu, případně obrátit se na Hlavního hygienika ČR se stížností a žádat, aby uložil KHS povinnost měření provést. Takto je vhodné zachovat se v případě, pokud se domníváme, že odmítnutí bylo neopodstatněné.¹⁰³
- 3) Jestliže je zjištěno (ať už měřením KHS nebo tím, které jsme si zajistili sami), že dochází k překračování limitů, má dle VeřZdr krajská hygienická stanice povinnost:
  - Pozastavit provoz nebo používání zdroje hluku nebo vibrací, je-li to nezbytné k ochraně veřejného zdraví, a to do doby odstranění závady¹⁰⁴

---

¹⁰¹ PAVLORKOVÁ, Eva. *Podrobný hlukový právní rádce občana*. [online]. frankbold.org, září 2010 [cit. 1. února 2016]. Dostupné na <http://frankbold.org/sites/default/files/publikace/podrobny_hlukovy_pravni_radce_obcana.pdf>.

¹⁰² §129 odst. 2 písm. b) zákona č. 183/2006 Sb., stavební zákon, ve znění pozdějších předpisů

¹⁰³ PAVLORKOVÁ, Eva. *Kompas občana obtěžovaného hlukem*. [online]. hluk.eps.cz, září 2010 [cit. 3. února 2016]. Dostupné na <<http://hluk.eps.cz/hluk/kompas-obcana-obtezovaneho-hlukem/>>.

¹⁰⁴ §84 odst. 1 písm. l) zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících předpisů

- Pozastavit výkon činnosti, pokud při ní byly porušeny povinnosti při ochraně veřejného zdraví, a to do doby odstranění závady¹⁰⁵
- Uložit pokutu (tato možnost připadá v úvahu, pouze pokud se jedná o právnickou osobu nebo fyzickou osobu – podnikatele)¹⁰⁶

Pokud KHS zjistí nezákonný stav, má ze zákona povinnost výše uvedené kroky provést. Pokud by se tak nestalo, je možné stěžovat si u nadřízeného orgánu, kterým je opět Hlavní hygienik ČR a požadovat po něm, aby KHS vyzval k provedení právě některého z výše uvedených opatření.

Co se týče fyzických osob, jejich jednání, při kterém ohrožují veřejné zdraví hlukem a vibracemi, je označeno za přestupek a je upraveno přestupkovým zákonem. Tento stanoví, že přestupku se dopustí ten, kdo:

- „Nedodrží opatření stanovené či uložené ke snížení hluku a vibrací...“¹⁰⁷
- „Jako pořadatel veřejné produkce hudby nezajistí, že hluk z ní nepřekročí stanovené hygienické limity, nebo poskytne stavbu, jiné zařízení nebo pozemek k veřejné produkci hudby, aniž by zajistil, že hluk z ní nepřekročí stanovené hygienické limity“¹⁰⁸

K postihování přestupků fyzických osob ze strany krajských hygienických stanic nebo ministerstva je však nutno uvést, že nestačí pouhé zjištění, že k danému jednání došlo. Je vždy zároveň nutné vyhodnotit, zda bylo takové jednání taky společensky škodlivé. To ostatně vyplývá i z judikatury správních soudů.¹⁰⁹

- 4) Za prostředek ochrany *ultima ratio*, který rušený soused ve veřejném právu má, lze označit žalobu ve správním soudnictví. Tato cesta je možná, pokud nebylo podnětu vyhověno, máme za to, že byl vyhodnocen špatně nebo nebyl správně zjištěn skutkový stav. Pokud bychom se proti hluku prvotně nebránili podáním podnětu hygienické stanici, nebyla by žaloba přípustná, neboť bychom tak nevyčerpali všechny možné řádné opravné prostředky v řízení před správním orgánem.¹¹⁰

Jak vyplývá z těchto bodů, občanovi je dána možnost aktivně se bránit proti hluku a vibracím i v režimu veřejného práva. Ač se v mé práci specializuji na ochranu souseda

¹⁰⁵ Tamtéž, §84 odst. 1 písm. k)

¹⁰⁶ Tamtéž, §92

¹⁰⁷ §29 odst. 1 písm. b) zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů

¹⁰⁸ Tamtéž, §29 odst. 1 písm. o)

¹⁰⁹ Např. rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 23. 10. 2008, č. j. 22 Ca 312/2007-34

¹¹⁰ §68 písm. a) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů

v civilním soudnictví, přišlo mi velmi důležité přiblížit, byť jen povrchně, také prostředky z jiné oblasti práva. Povinnosti orgánů veřejné správy s tématem této diplomové práce velmi úzce souvisí. Osobně si myslím, že je dobře, že zákon dává možnost bránit se také podnětem ke správnímu orgánu. Tato cesta není rozhodně tak zdlouhavá a finančně náročná, přičemž je velmi pravděpodobné, že se problém vyřeší již v této fázi.

6.1.3 Soukromoprávní nástroje ochrany před hlukem a vibracemi

Soukromoprávní ochrana je uplatňována nezávisle na ochraně veřejnoprávní. Neexistuje žádný právní předpis, který by souběžnou ochranu vylučoval nebo stanovil, že ochrana před civilními soudy připadá v úvahu až po vyčerpání opravných prostředků před správním orgánem. Jinak je tomu v případě správního soudnictví, jak jsem nastínila v podkapitole 6.1.2. Nicméně lze paralelně využít ochrany např. před orgánem veřejného zdraví či stavebním úřadem a před civilním soudem.

V předchozí podkapitole jsem se zabývala především hygienickými limity, které se stanovují proto, aby nedocházelo k poškozování nebo ohrožování lidského zdraví. Tyto limity souvisí s otázkou obtěžování hlukem a vibracemi jen nepřímo. Zákon je vymezuje jen pro účely ochrany veřejného zdraví. Obtěžování hlukem se pak přímo řeší v §1013 OZ. Je stěžejní si uvědomit, že i soused, který hlukové limity nepřekračuje, může své okolí obtěžovat nad míru přiměřenou poměrům. Jednoduchým příkladem může být například klidná vilová čtvrť, kde soused velmi často řeže na cirkulárce. Veřejné zdraví ohroženo není, ale vzhledem ke klidným podmínkám se může jednat o nepřiměřené obtěžování. Samozřejmě si lze představit i opačnou situaci, kdy jde o průmyslovou zónu a sousedova cirkulárka tak nepřiměřená místní poměrům není. Pokud by se však prokázalo, že právě touto činností dochází k překročení hlukového limitu ve chráněném prostoru okolní zástavby, je možné obrátit se na orgán veřejného zdraví s podnětem na zjednání nápravy. Na rozdíl od veřejného práva, kde přesně stojí, jak se stanoví hlukový limit a co má správní úřad následně provést, v právu soukromém zákon do určité míry připouští použití soudní diskrece, zejména při posouzení míry přiměřené poměrům.¹¹¹

Sousedská žaloba dopadá také na případy obtěžování sousedů například v panelovém domě. Typicky může jít o hlasitý provoz televize, jiného audio zařízení nebo hlučného spotřebiče. Na tyto případy pravomoc krajské hygienické stanice nedopadá, limity zde nemají smysl, ale je možné bránit se prostřednictvím sousedských práv v civilním právu. Jiný případ by nastal, pokud by v jednom z bytů podnikatel provozoval svou činnost a právě v důsledku

---

¹¹¹ MOTEJL, Otakar a kol. *Hluková zátěž: sborník stanovisek veřejného ochránce práv*. Brno: Kancelář veřejného ochránce práv, 2009, s. 19-32.

tohoto provozu by byli ostatní obyvatelé paneláku rušeni. Zde by působnost KHS mohla být dána, neboť na provozovatele služeb se zákon o ochraně veřejného zdraví vztahuje.¹¹²

Aktivně legitimován pro podání negatorní žaloby může být každý člověk, který je nadměrným hlukem obtěžován. Pasivně legitimován je rušitel. Judikatura připouští, že je možno žalobu podat jak proti uživateli pozemku, ze kterého hluk pochází (např. provozovatel restauračního zařízení), tak proti vlastníku nemovitosti, který ji přenechal k užívání jiné osobě, jejíž činnost je zdrojem rušení.¹¹³ Aktivní žalobní legitimaci nemá občanské sdružení, obchodní společnost nebo jiná právnická osoba. Jedinou výjimkou je obec. Ta může negatorní žalobu podat tehdy, jsou-li nadměrnému hluku vystavovány nemovitosti v jejím vlastnictví, které používají občané této obce (dětské hřiště, obecní budovy atd.). Nejvyšší soud dokonce přiznal, že obec může být legitimována i pasivně a to za situace, kdy je vlastníkem nemovitosti, ze které rušení pochází. Typickým případem bylo hlučné skateboardové hřiště vprostřed klidné vilové čtvrti. NS podotkl: „*I v daném případě žalovaná obec sama zdůrazňuje, že hřiště, nacházející se na jejích pozemcích, využívají její občané, tedy že hluk je způsobený činností těch, kdo obec tvoří.*“¹¹⁴

Soud v každém případě posuzuje individuálně míru přiměřenou poměrům. Hlukovými limity přitom apriorně není vázán. V určitých lokalitách (lázeňská oblast atd.) může být míra přiměřená poměrům nižší, než stanoví limity ve veřejném právu. Soud přihlíží například k tomu, jak dlouho hluk trvá (zda je nepřetržitý nebo jen sousedova dcera pár hodin v týdnu cvičí na klavír), jakou má frekvenci (vysoké tóny s velkými impulzy obtěžují víc než neměnná frekvence) a v kterou denní dobu k rušení dochází. Pro úspěch žaloby také nepostačí subjektivní přesvědčení žalobce, že rušení je nepřiměřené.¹¹⁵

Pokud bude žaloba úspěšná, soud ve svém rozhodnutí sousedovi uloží, aby s nezákonným jednáním přestal. Jakým způsobem rušitel hluk omezí je jeho volba. Opatření ale musejí být efektivní a musejí vést ke splnění výroku rozsudku. Ve speciálních případech je možno sousedovi ponechat delší lhůtu (např. pokud k odstranění zdroje hluku bude zapotřebí složitých stavebně-technických opatření). Pokud žalovaný nesplní, co mu bylo rozhodnutím soudu uloženo, je možné podat návrh na jeho výkon. Exekuce se provádí například ukládáním pokut nebo obestavením účtu rušitele.¹¹⁶

---

¹¹² Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 16. 1. 2007, sp. zn. 26 Cdo 2071/2005

¹¹³ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 26. 4. 2006, sp. zn. 22 Cdo 223/2005

¹¹⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 22. 2. 2007, sp. zn. 22 Cdo 2296/2006

¹¹⁵ BERNARD, Michal. Soukromoprávní prostředky ochrany před hlukem. *Právní rozhledy*, 2008, roč. 16, č. 5, s. 168-169.

¹¹⁶ Tamtéž, s. 169.

6.1.4 Vybraná judikatura

Pozemní komunikace poblíž kamenolomu

Tento případ je relativně nový a zaujal mě hned z několika důvodů. Jednalo se o negatorní žalobu podanou proti žalovanému kraji Vysočina. Žalobce se domáhal ochrany proti imisím hlukem, prachem a vibracemi, které vznikaly při provozu na pozemní komunikaci, kterou vlastní žalovaný kraj. Poblíž stojí kamenolom, jehož provozovatel – Českomoravský štěrk a.s. ve sporu vystupoval jako vedlejší účastník.

Soud I. stupně dospěl k závěru, že jsou v místě překračovány hygienické limity, k čemuž dochází právě v důsledku zvýšeného průjezdu těžkotonážních vozidel z kamenolomu. Na druhou stranu připustil, že žalovaný jako provozovatel silnice nemá možnost regulovat provoz na ní a ovlivnit jeho negativní důsledky na okolí. Dále uvádí, že provoz na silnici je způsoben legitimní činností kamenolomu, která musela být žalobci při koupi nemovitosti známá, jiný slovy, muselo mu být jasné, do jakých poměrů vstupuje. V ochranném pásmu kamenolomu je nutno strpět větší míru rušivých zásahů. Uzavřel, že v daném případě nemá-li žalovaný možnost provoz regulovat a činí-li vedlejší účastník průběžná opatření proti hluku a prašnosti, nejde o obtěžování nad míru přiměřenou poměrům. Žaloba byla zamítnuta, přičemž i odvolací soud rozhodnutí soudu I. stupně potvrdil.

Nejvyšší soud v první řadě označil za nesprávné posouzení míry přiměřené poměrům. Za příklad uvádí obytný dům, ve kterém žije více hlučných osob, než v jiných podobných domech bývá obvyklé. To ale neznamená, že míra obtěžování hlukem se stala v tomto obytném domě obvyklou. Soud vychází z toho, že protiprávní stav nemůže být zhojen jen tím, že trvá dlouhou dobu. Pokud by bylo ustanovení §1013 odst. 1 OZ vykládáno doslovně a soud by za obvyklé poměry považoval ty, které skutečně v místě panují, aniž by přihlédl ke stavu v jiných obdobných místech, pak by byla ochrana před imisemi vyloučena. NS dále uvádí, že je zapotřebí přihlídnout k tomu, zda imise přesahují limity stanovené ve veřejnoprávních předpisech. Za velmi důležitou považují pasáž, kde NS stanoví, že „*tyto limity jsou však jen pomocným, byť významným ukazatelem*“ a vymezuje tak i v rovině rozhodovací praxe vztah mezi uplatňováním veřejného a soukromého práva, který jsem řešila v úvodních kapitolách této práce.

NS se vyjadřuje také k otázce, do jaké míry je obec/kraj schopen ovlivnit vznik imisí. Určitě odpovídá za stavební stav komunikace. Zároveň je třeba zvážit, zda je možné imise ovlivnit úpravami silnice a zda by finanční náklady na toto vynaložené poměrně snížily hlukovou zátěž žalobce.

To, že tu imise byly už v době, kdy žalobce nemovitost kupoval, neznámá, že jej v budoucnu bude muset tolerovat. NS uzavřel, že soudy nižší instance komplexně nezhodnotily míru obtěžování žalobce, staré rozhodnutí zrušil a vrátil k dalšímu řízení.¹¹⁷

Vyhláška města Mariánské Lázně

Jedná se o nález Ústavního soudu, kde se řešil problém, zda může obec regulovat oblasti, které jsou už upraveny zákonem. Konkrétně v tomto případě byla namítána kolize obecně závazné vyhlášky se VeřZdr. Tento případ mi přijde zajímavý, jelikož jsem tomuto zákonu věnovala poměrně velký prostor. Šlo o to, že město ve vyhlášce stanovilo, že diskotéky a jiné zábavní podniky musí být zajištěny tak, aby ani v nejmenším nerušily svým provozem občany žijící v sousedství. Proti tomuto byl podán návrh na zrušení, který se dostal k Ústavnímu soudu, neboť bylo namítáno, že je opatření neproporcionální ve vztahu ke sledovanému cíli. ÚS dospěl k závěru, že na rozdíl od VeřZdr je ve vyhlášce cíl regulace užší, neboť směřuje pouze k ochraně veřejného pořádku a soužití v obci. Nejde o hluk dlouhodobý a natolik intenzivní, jak jej vymezuje zákon. Nešlo tady ani o porušování limitů, které by měly vliv na lidské zdraví. Jedna a tatáž věc tudíž dvakrát regulována nebyla. Město sledovalo legitimní cíl v rámci věcně vymezené oblasti (jak je ostatně stanoveno i v zákoně o obcích), v níž může bez zákonného zmocnění ukládat OZV povinnosti. Návrhu na zrušení nebylo vyhověno.¹¹⁸

Imise a průmyslový závod

Tento případ je rovněž velmi aktuální. Šlo v něm o žalobu majitele rodinného domu, který se nachází v jednom z městských obvodů statutárního města Ostrava, proti podnikateli provozujícímu hutní a ocelářskou výrobu v průmyslovém areálu vzdáleném zhruba 2 km od místa, kde se tento dům nachází. Žalobce namítal rušení hlukovými imisemi zejména v nočních hodinách, které jej podstatně omezují při užívání nemovitosti, díky čemuž se byl nucen dočasně přestěhovat. Soud prvního stupně se zabýval otázkou přiměřenosti místním poměrům, stejně jako problémem, že provoz žalovaného ruší žalobce nad míru stanovenou hygienickými limity. Následně byla žalovanému uložena povinnost provést potřebná opatření ke snížení hlukové zátěže tak, aby byly tyto zákonné hlukové limity dodržovány. Zároveň soud žalovanému stanovil lhůtu pro splnění této povinnosti, a to v délce trvání jednoho roku od právní moci rozsudku. Proti rozhodnutí se žalovaný odvolal, nicméně odvolací soud rozsudek soudu první instance potvrdil.

V dané věci je velmi podstatné zmínit, že žalovanému byla v minulosti příslušnou krajskou hygienickou stanicí povolena časově omezená výjimka k překročení zákonem

---

¹¹⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 3. 6. 2015, sp. zn. 22 Cdo 3277/2014

¹¹⁸ Nález Ústavního soudu ze dne 21. 10. 2008, sp. zn. Pl. ÚS 46/06

stanovených limitů hluku. Toto však soudy nepovažovaly za relevantní a nezabývaly se ani tím, zda žalobce žalovaného ruší nad míru přiměřenou obdobným lokalitám.

Nejvyšší soud, který případ následně řešil na základě dovolání podaného žalovaným, dospěl k závěru, že rozhodnutí nižších soudů spočívá na nesprávném právním posouzení věci. I v tomto judikátu NS zdůrazňuje, že velmi důležitým vodítkem pro posouzení míry přiměřenosti poměrům jsou veřejnoprávní předpisy. Tento případ je pak zvláště důležitý z toho důvodu, že zde nastává NS dosud neřešená situace, kdy státní orgán v rámci své pravomoci povolí překročení těchto veřejnoprávních předpisů. Pak totiž z hlediska veřejného práva nejde o nepovolený výkon vlastnického práva. Takže samotný fakt, že rušení přesahuje zákonné limity, ještě nestačí pro vyslovení závěru, že jde o rušení nad míru přiměřenou poměrům.

Soudy navíc opomenuly srovnání s jinými lokalitami, ve kterých jsou provozována průmyslová zařízení podobného typu. Je-li na nějakém místě na základě příslušných povolení realizovaná průmyslová výroba, nelze toto místo srovnávat s jinými, kde taková výroba provozována není. Z těchto důvodů NS rozhodnutí zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.¹¹⁹

6.2 Obtěžování kouřem, prachem, popílkem, plyny a parami

V této podkapitole bych se chtěla zaměřit na imise kouřem, prachem, popílkem, plyny a parami, a to hned z několika důvodů. Za prvé je mi toto téma blízké proto, že bydlím v rodinném domě na Karvinsku, kde je, stejně jako v jiných městech Moravskoslezského kraje, velmi závažný stav ovzduší. Za tento stav většinou mohou závody a továrny, provozující určitou činnost, kterou se dopouštějí vyjmenovaných imisí. Této problematice ovšem neprospívá ani fakt, že mnohdy samotní občané v jednotlivých obcích ovzduší znečišťují, a to nejčastěji při vytápění svých rodinných domů či spalováním listí na zahradě. Obzvláště v mrazivém inverzním počasí postačí jeden nezodpovědný soused k tomu, aby „otrávil“ vzduch téměř v celé vesnici. Lidé, většinou z důvodu, aby ušetřili, spalují v kotlích levné a nekvalitní uhlí, či dokonce odpadky nebo plastové lahve naplněné vyjetým olejem. S tímto souvisí druhý důvod, proč speciálně toto téma považuji za zajímavé a velmi aktuální. Je jím novela zákona o ochraně ovzduší, jejíž účinnost se navrhuje dnem 1. května 2016. Tato totiž přináší výrazné změny při užívání kotlů na tuhá paliva. Na výše uvedené bych se v následující části chtěla zaměřit podrobněji. Má práce sice řeší především soukromoprávní ochranu, nicméně v této podkapitole

---

¹¹⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 28. 1. 2015, sp. zn. 22 Cdo 636/2014

bych se chtěla držet spíše úpravy ve veřejném právu, a to právě z důvodu velké novelizace, která bude mít do celé této problematiky dle mého názoru velmi významný dopad.

6.2.1 Současná právní úprava dle zákona č. 201/2012 Sb., o ochraně ovzduší

Tento zákon považuji za momentálně nejkompexnější a vůbec nejdůležitější právní předpis co se této oblasti týče, neboť obsahuje celou řadu prostředků na ochranu zdraví a životního prostředí před znečištěným ovzduším. Uplatňují se v něm především nástroje koncepční, ekonomické, administrativní a sankční. V §1 ochranu ovzduší vymezuje následovně: *„Ochranou ovzduší se rozumí předcházení znečišťování ovzduší a snižování úrovně znečišťování tak, aby byla omezena rizika pro lidské zdraví způsobená znečištěním ovzduší, snížení zátěže životního prostředí látkami vnášenými do ovzduší a poškozujícími ekosystémy a vytvoření předpokladů pro regeneraci složek životního prostředí postižených v důsledku znečištění ovzduší.“*¹²⁰

OchOvzd stanoví základní cíl ochrany ovzduší, kterým je dosažení a plnění imisních limitů. Tyto limity představují nejvyšší možnou úroveň znečištění, kterou je ještě možno právně tolerovat. Z logiky věci není možné, aby bylo ohrožení lidského zdraví, ekosystémů a životního prostředí obecně zcela eliminováno. Imisní limity jsou jakýmsi právním vyjádřením společenského kompromisu. V nejnovějším znění zákona jsou uvedeny přímo v příloze 1., nikoli v prováděcím právním předpisu, jak tomu bylo za předchozí úpravy. Na úseku ochrany ovzduší vyjadřují tyto limity přípustnou míru znečišťování životního prostředí a únosnou míru zatížení území, o kterých hovoří zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí v §8 a §11. Imisní limity jsou závazné pro všechny orgány ochrany ovzduší při výkonu jejich působnosti. Jsou stanoveny například pro oxid siřičitý, dusičitý, uhelnatý, benzen atd.¹²¹

K posouzení a vyhodnocení úrovně znečištění stanovuje OchOvzd v §5 určité podmínky a postupy, které jsou dále upraveny vyhláškou č. 330/2012 Sb., o způsobu posuzování a vyhodnocení úrovně znečištění, rozsahu informování veřejnosti o úrovni znečištění a při smogových situacích. Tato vyhláška konkretizuje měření pro znečišťující látky, které mají zákonem stanovený limit. Pomocí tohoto měření lze zjistit, ve kterých oblastech jsou imisní limity překračovány, či kde jsou naopak dodržovány. Otázku posuzování a vyhodnocování již dále řešit nebudu, neboť je velmi obsáhlá a rozsah této práce mi neumožňuje se jí příliš dopodrobna věnovat.

---

¹²⁰ Zákon č. 201/2012 Sb., o ochraně ovzduší, ve znění pozdějších předpisů

¹²¹ MORÁVEK, Jirí a kol. *Zákon o ochraně ovzduší. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 18-21.

S problematikou je neoddělitelně spjata přípustná úroveň znečišťování, kterou určují tzv. emise. Rozdíl mezi imisemi a emisemi ve světle OchOvzd jsem již vymežila v podkapitole 2.2.2. Emise se měří přímo u zdroje znečištění, imise u jeho příjemce. Tato oblast je v §4 OchOvzd vymezena následovně: „*Přípustná úroveň znečišťování je určena emisními limity, emisními stropy, technickými podmínkami provozu a přípustnou tmavostí kouře. Emisní limity musí být dodrženy na každém komínovém průduchu nebo výduchu do ovzduší.*“¹²²

Dle OchOvzd se zdroje znečištění dělí na zdroje stacionární a mobilní. Stacionární zdrojem mohou být např. teplárny, elektrárny, kotle atd., mobilním pak automobilová a jiná doprava. Spalovací zdroje jsou zařazovány do kategorií dle jejich jmenovitého tepelného příkonu, jinými slovy, podle míry jejich vlivu na kvalitu ovzduší. Povinnost nikoho neobtěžovat kouřem mají všichni provozovatelé spalovacích zdrojů, které znečišťují ovzduší, bez ohledu na jejich velikost (čili jak velká výroba koksů, tak vlastník malého domácího kotle určeného k vytápění rodinného domu).¹²³ Tato povinnost vyplývá ze samotného OchOvzd.¹²⁴

Výše jsem v základních bodech teoreticky vymežila postup při ochraně ovzduší v intencích OchOvzd. Jak ale řešit situaci krok za krokem, pokud skutečně mám souseda, který mě tímto druhem imisí obtěžuje?

1. V první řadě je zapotřebí identifikovat zdroj kouře a jeho provozovatele. Sousedy často obtěžuje dým a zápach i přesto, že sami investovali do plynového kotle, nebo aspoň používají kvalitnější palivo. Donedávna bylo velmi složité prokázat, že si soused počíná protizákonně. Právní úprava totiž nebyla natolik efektivní, aby nezodpovědnému sousedovi ukládala povinnost pustit povolnou osobu ke kontrole nekvalitního kotle. Mnohdy tak soused zůstal nepotrestán.¹²⁵ Tento problém má vyřešit právě novela OchOvzd (viz podkapitola 6.2.2).
2. Druhým krokem je obrátit se na příslušný orgán veřejné správy. Pokud se jedná o fyzickou osobu, je tímto orgánem obecní úřad obce s rozšířenou působností, pokud o právnickou osobu nebo podnikatele, je třeba obrátit se na Českou inspekci životního prostředí.¹²⁶

---

¹²² Zákon č. 201/2012 Sb., o ochraně ovzduší, ve znění pozdějších předpisů

¹²³ PAVLORKOVÁ, Eva. *Jak se bránit obtěžování kouřem?* [online]. frankbold.org, 8. 1. 2016 [cit. 5. února 2016]. Dostupné na <<http://frankbold.org/poradna/kategorie/ochrana-ovzdusi-a-vod/rada/jak-se-branit-obtezovani-kourem>>.

¹²⁴ §17 odst. 1 písm. b) ve spojení s §4 odst. 1 zákona č. 201/2012 Sb., o ochraně ovzduší, ve znění pozdějších předpisů

¹²⁵ GURYČA, Richard. *Když vás dusí sousedův komín, je třeba podat „sousedskou“ žalobu.* [online]. brno.idnes.cz, 4. 2. 2010 [cit. 5. února 2016]. Dostupné na <http://brno.idnes.cz/kdyz-vas-dusi-souseduv-komin-je-treba-podat-sousedskou-zalobu-pb3-/brno-zpravy.aspx?c=A100203_182224_brno_dmk>.

¹²⁶ §22 odst. 1 zákona č. 201/2012 Sb., o ochraně ovzduší, ve znění pozdějších předpisů

3. Pokud bude ve správním řízení dle bodu 2. zjištěno porušování povinností, ukládají se opatření k nápravě (jako např. rozhodnutí o zastavení provozu stacionárního zdroje) a pokuty.¹²⁷

Krátce bych se chtěla vyjádřit také k obtěžování kouřem, popílčkem a prachem, který vzniká při spalování listí na otevřených ohništích. Jak obecně vyplývá z §27 odst. 1 písm. g) OchOvzd, obec má možnost v samostatné působnosti regulovat obecně závaznou vyhláškou spalování rostlinného materiálu v zahradních krbech, otevřených ohništích nebo grilovacích zařízeních. Pokud by obec spalování vyloženě zakázala, má povinnost zařídit jiný adekvátní způsob jejich odstranění podle zákona o odpadech.¹²⁸ Pokud by soused porušoval obecně závaznou vyhlášku např. tím, že bude nepřiměřeně spalovat listí, je možné obrátit se na obecní úřad s oznámením přestupku.¹²⁹

6.2.2 Novela zákona o ochraně ovzduší

Nyní bych ráda nastínila změny, kterou sebou přináší novela OchOvzd, a to především ty, které úzce souvisí s tématem mé kvalifikační práce. Vycházet přitom budu hlavně z důvodové zprávy. Tuto novelu zákona předložilo Ministerstvo životního prostředí a předpokládaný den nabytí její účinnosti spadá na 1. května 2016. Hlavním cílem novely je dostát závazků na poli mezinárodní spolupráce v oblasti nízkoemisních zón a zajistit ochranu ovzduší tak, aby nadále nebyla snižována jeho kvalita v důsledku působení emisí ze zdrojů znečišťování ovzduší. K tomuto slouží nové kontrolní pravomoci orgánů ochrany ovzduší, které mají směřovat k účinnějšímu vymáhání povinností stanovených zákonem. Jednou z nejvýznamnějších změn je možnost kontroly spalovacích stacionárních zdrojů přímo v domácnostech. Novela přináší také zlepšení procesních podmínek pro rozhodování orgánů ochrany ovzduší.

Chtěla bych se zaměřit především na možnost přímé kontroly provozu spalovacích stacionárních zdrojů v domácnostech. Problém spočívá v tom, že na mnoha místech České republiky dochází k překračování imisních limitů sloužících k ochraně veřejného zdraví. Velký podíl na tom mají emise z lokálních zdrojů vytápění v domácnostech, které mají zásadní vliv na imisní situaci v dané oblasti a kvalitu života obyvatel. Velkým problémem jsou prachové částice v ovzduší. Jsou na ně vázány jedovaté látky, které mají karcinogenní či mutagenní účinky. Pouhým vdechováním pronikají do dýchacího traktu a později mohou být příčinou

---

¹²⁷ §22 a násl. zákona č. 201/2012 Sb., o ochraně ovzduší, ve znění pozdějších předpisů

¹²⁸ MORÁVEK, Jiří a kol. *Zákon o ochraně ovzduší. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 323-324.

¹²⁹ §46 odst. 2 zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů

četných onemocnění. Prachové částice mají z velké části svůj původ v nekvalitních, zastaralých kotlích, které občané využívají k vytápění domácností. Ostatně při posledním sčítání lidí, domů a bytů v roce 2011 byly stacionární zdroje na tuhá paliva jako hlavní zdroje vytápění zaznamenány ve zhruba 660 tisících domácnostech. Zastaralá spalovací zařízení (odohřívací a prohřívací kotle – tzv. kotle 1. a 2. třídy) nesplňují současně nastavené emisní parametry a umožňují občanům spalovat velmi nekvalitní paliva, ba dokonce odpad. Velkým problémem z hlediska znečištění ovzduší je mnohdy stáří zdrojů, kdy je nezřídka překračována jejich životnost.

Tato problematika spadá do působnosti obecního úřadu obce s rozšířenou působností, který se až do nynější doby potýkal s problémem, jak čtené porušování zákona spolehlivě prokázat. Proto novela ukládá provozovatelům stacionárních zdrojů povinnost umožnit pověřeným osobám vstup do obydlí, a to až už za účelem kontroly samotného zdroje a používaných paliv či za účelem kontroly dodržování dalších povinností stanovených zákonem.

Jaké možnosti mi jako obtěžovanému sousedovi tato novela dává? Aby byl rušitel povinen předvést pověřené osobě spalovací zdroj, je především nutno prokázat tzv. důvodné podezření, že je zákon porušován. Důvodová zpráva se k tomuto pojmu vyjadřuje následovně: *Pokud orgán ochrany ovzduší obdrží opakovaný, tj. více než jednorázový podnět během 12 po sobě následujících měsíců na podezření ohledně porušování zákona o ochraně ovzduší se současně doloženými dokumenty (foto, video, vyjádření svědků apod.), uváží, zda stížnost zakládá důvodné podezření na porušování povinností stanovených zákonem.*¹³⁰ Jako rušený soused tedy mohu obecnímu úřadu podat podnět na podezření znečištění ovzduší. V případě, kdy se zjistí porušení zákona fyzickou nepodnikající osobou, pak se tato dopouští přestupku, za něž jí může být uložena pokuta až do výše 50 000 Kč. Pokud soused odmítne zpřístupnit zdroj, hrozí mu pokuta ve výši až 20 000 Kč.¹³¹

Od 1. ledna 2014 byl zakázán prodej kotlů 1. a 2. třídy, neboť se jedná o kotle zastaralé (odohřívací a prohřívací), s ručním přikládáním a nízkou účinností. Od 1. ledna 2018 bude možné zakoupit pouze kotel 4. a 5. třídy. U moderních kotlů je jedna z mnoha výhod ta, že mají automatické přikládání. Pořizovací cena je sice vyšší, nicméně je zaručen větší komfort, šetření času a především hospodárnější užívání. Předpokládá se úspora 15 – 26% oproti kotlům starým. Je možno zakoupit elektrokotel, tepelné čerpadlo, solární systém, kondenzační plynový kotel

---

¹³⁰ Důvodová zpráva k návrhu změny zákona č. 201/2012 Sb., o ochraně ovzduší, ve znění pozdějších předpisů. Sněmovní tisk 678/0.

¹³¹ Tamtéž

nebo automatický kotel na pelety. Jednou z mnoha výhod je úspora za spotřební a ekologickou daň, která je nižší než u čistě tuhých paliv.¹³²

Novela dle mého názoru přináší celou řadu pozitivních změn a ve velkém rozsahu se s ní ztotožňuji. Lidé mají navíc v současné době možnost využít četných dotací (tzv. „kotlíkové dotace“), které jim výrazně pomůžou tato opatření zvládnout finančně. Některým se výše uvedená opatření mohou zdát poněkud radikální. Setkala jsem se i s názory, že novela ustanovením o přímé kontrole zdrojů zavádí dosud bezprecedentní omezení domovní svobody, která je svobodou ústavně zaručenou. Zákonodárcem vytyčeného cíle by dle kritiků mělo být dosaženo z pohledu zásahu do ústavně garantovaných práv co nejméně intenzivním způsobem, a přímou kontrolu pověřenými osobami považují za příliš invazivní. Osobně si však myslím, že tato opatření zákon dostatečně reguluje zavedením korektivu v podobě prokázání tzv. důvodného podezření (viz. pojednání výše). Důvodová zpráva příkladmo uvádí výčet prostředků, pomocí kterých bude možno toto podezření dokázat. Kontrola by navíc měla být omezena skutečně jen na kontrolu spalovacího zdroje a to za přítomnosti majitele.

Nabízí se tedy otázka, zda je pro obtěžovaného souseda lepší podat sousedskou žalobu nebo využít těchto nově zavedených opatření. Samotná důvodová zpráva k novele OchOvzd zmiňuje §1013 OZ a tento institut nepovažuje za systémové řešení. Poukazuje především na to, že soudní řízení může být mnohdy zdlouhavé, přičemž jeho výsledek je vzhledem k posouzení řady věcných otázek nejistý. Myslím si, že za zmínku stojí i větší finanční náročnost. U negatorní žaloby navíc musíme unést důkazní břemeno, což nám situaci stěžuje. Kdežto budeme-li postupovat dle novelizovaného OchOvzd a ke stížnosti na souseda nedoložíme dostatečné podklady, které prokazují důvodné podezření, správní orgán si doplnění podkladů vyžádá, popřípadě si je sám opatří (např. prostřednictvím místního šetření nebo měření tmavosti kouře).¹³³ V případě souseda, který mě obtěžuje kouřovými imisemi a znečišťuje ovzduší, se proto přikláním k novelizovanému veřejnoprávnímu řešení. Myslím si, že nová právní úprava bude mít i preventivní účinek na nezákonné spalování v domácnostech. Avšak odpověď na to, do jaké míry budou nová opatření na úseku ochrany ovzduší efektivní, přinese pravděpodobně až samotná praxe.

---

¹³² JELÍNKOVÁ, Pavla. *Novela zákona o ovzduší přináší změny při užívání kotlů na tuhá paliva*. [online]. pomocvdomacnosti.cz, 20. 2. 2013 [cit. 6. února 2016]. Dostupné na <<http://pomocvdomacnosti.cz/novela-zakona-o-ovzdusi-prinasi-zmeny-pro-uzivani-kotlu-na-tuha-paliva>>.

¹³³ Důvodová zpráva k návrhu změny zákona č. 201/2012 Sb., o ochraně ovzduší, ve znění pozdějších předpisů. Sněmovní tisk 678/0.

7 Závěr

V souladu s cíli a metodami stanovenými v úvodu této práce jsem se věnovala možnostem ochrany práva na příznivé životní prostředí z pohledu sousedských práv, stejně jako úpravě této problematiky v předpisech práva životního prostředí. Položila jsem si výzkumnou otázku: *Je žaloba z imisí pro běžného občana nejúčinnějším prostředkem, který mu zákon přiznává na ochranu práva na příznivé životní prostředí?* Jsem nucena odpovědět záporně. Ač je právní úprava v novém nejobsáhlejší kodexu soukromého práva podrobnější a strukturovanější než tomu bylo dříve, nic to nemění na skutečnosti, že žaloby z imisí by měl rušený soused využít až jako prostředku *ultima ratio*. K tomuto závěru jsem dospěla z toho důvodu, že se jedná o řešení v první řadě zdlouhavé. Když mě někdo obtěžuje natolik, že v noci kvůli nadměrnému hluku ze sousední nemovitosti nemohu spát nebo se při inverzním počasí pomalu nemohu ani nadechnout, určitě není v mém nejlepší zájmu čekat někdy i několik let na to, kdy soud rušivé jednání zakáže. S podáním žaloby jsou spojeny také počáteční náklady, např. ve formě soudního poplatku, které musí paradoxně uhradit rušený soused. Tyto náklady se mu v případě úspěchu ve sporu vrátí ve formě náhrady nákladů řízení, nicméně úspěch mu samozřejmě nikdo zaručit nemůže. Výsledek sporu navíc závisí na posouzení mnoha věcných otázek, takže je do značné míry nejistý. S tímto souvisí i třetí nevýhoda a to ta, že v občanskoprávním řízení musí žalobce unést důkazní břemeno.

V jednotlivých kapitolách jsem se věnovala možnostem ochrany také správní cestou. Zaměřila jsem se především na StavZ, VeřZdr a OchOvzd. Tyto předpisy poskytují dle mého názoru efektivnější způsob, jak se proti obtěžování imisemi bránit. Zabývala jsem se jimi zejména v šesté kapitole, kde jsem řešila rušení hlukem a vibracemi a kouřem, prachem, plyny, popílky a parami. V případě hlukových imisí je možno například podat podnět příslušné krajské hygienické stanici, která v mnoha případech provede bezplatné měření. Novela OchOvzd dává obtěžované osobě možnost podat obecnímu úřadu s rozšířenou působností podnět na podezření, že soused ve svém vytápěcím zdroji spaluje zakázaná paliva, či že porušuje limity stanovené OchOvzd. V těchto případech nevznikají pro obtěžovaného souseda téměř žádné náklady. Rušiteli může být uložena pokuta v řádech několika desítek tisíc, což podle mě bude mít v konečném důsledku stejný účinek, jakoby mu bylo rušení zakázáno rozsudkem na podnět sousedské žaloby, neboť není v zájmu rušitele, aby mu taková pokuta byla uložena znovu.

Řešila jsem i případ, kdy soused neporušuje žádné limity ani předpisy na ochranu práva na příznivé životní prostředí. Stále se však může dopouštět rušení nad míru přiměřenou poměrům a v daném místě obvyklou. V tomto případě mohu zkonstatovat, že je dobře, že

institut žaloby z imisí existuje, neboť obtěžovaný sused tak stále má možnost ochrany prostřednictvím soudů v občanskoprávním řízení.

V úvodu této práce jsem si dále stanovila následující hypotézu: *Právní úprava je v oblasti ochrany práva na příznivé životní prostředí jasná, systematická a srozumitelná.* Tuto hypotézu se mi nepovedlo potvrdit. Danou problematiku upravuje velké množství předpisů, které definují totožné pojmy různě či obsahují přílišně dlouhá ustanovení. Co se probíraných témat v mé kvalifikační práci týče, největší nedostatek spatřuji u problematiky budoucích imisí. Pokud se z pozice suseda, vedle kterého někdo plánuje vystavět nemovitost, obávám, že tato bude v budoucnu zdrojem imisí, potřebuji jednat rychle a vědět, co mám dělat. Při psaní této práce mi vzalo větší množství času zorientovat se v předpisech a komentářích, které budoucí imise zmiňují. Obávám se, že pro člověka bez právního vzdělání, nemůže být tato problematika srozumitelná. V tomto ohledu by také bylo vhodné přesněji vymezit kompetence stavebního úřadu a soudu, aby nevznikaly nejasnosti, kdo dané problémy řeší a na koho se má tedy ohrožený sused obrátit.

Ze zdrojů se mi velmi dobře pracovalo s důvodovou zprávou k novele OchOvzd a s komentářem k OchOvzd. Přestože se jedná o poměrně složitou oblast, je komentář napsaný čtivě a velmi dobře vysvětluje některé pojmy. Důvodová zpráva podává jasné vysvětlení zcela nových či novelizovaných ustanovení. Zároveň obsahuje dle mého názoru poměrně přesvědčivé úvahy, proč by takto nastavená právní úprava měla do problematiky znečišťování ovzduší přinést převážná pozitiva. Velmi zajímavá byla také judikatura, se kterou jsem měla možnost pracovat, neboť mi pomohla vyobrazit mnou popisované problémy na reálných kauzách.

Rozsah práce mi umožnil zaměřit se jen na výseč imisí, které mě z mého subjektivního pohledu nejvíce zajímaly. Druhů existuje celá řada, dokonce takových, které v OZ jmenovány nejsou, a každá z nich je upravena různými předpisy práva na ochranu životního prostředí. Vystávají tak další možnosti, kterých by rušený sused kromě susedské žaloby mohl využít. Oblast, kterou jsem se v této práci zabývala, je velmi obsáhlá a bezpochyby by mohla být předmětem dalšího zkoumání.

Seznam použité literatury

A) Monografie

- BERNARD, Michal, DOUCHA, Pavel. *Právní ochrana před hlukem*. Praha: Linde, 2008, 199 s.
- BONFANTE, Pietro. *Instituce římského práva*. 9. vydání. Brno: Právník, 1932, 745 s.
- DAMAHORSKÝ, Milan a kol. *Právo životního prostředí*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, 630 s.
- DOHNAL, Vítězslav, ČERNÝ, Pavel. *Stát, obec, kraj a občan při ochraně životního prostředí. Kompetence jednotlivých orgánů veřejné správy na úseku ochrany životního prostředí*. 3. vydání. Praha: Ministerstvo životního prostředí, 2005, 80 s.
- DVOŘÁK, Jan, ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanské právo hmotné. Svazek 3. Díl třetí: Věcná práva*. Praha: Wolters Kluwer, 2015, 225 s.
- DVOŘÁK, Jan, ŠVESTKA, Jiří, ZUKLÍNOVÁ, Michaela a kol. *Občanské právo hmotné, Svazek 1. Díl první: Obecná část*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, 429 s.
- ELIÁŠ, Karel a kol. *Občanský zákoník: velký akademický komentář: úplný text zákona s komentářem, judikaturou a literaturou podle stavu k 1. 4. 2008. Díl 1*. Praha: Linde, 2008, 1391 s.
- HENDRYCH, Dušan a kol. *Právní slovník*. 3. podstatně rozšířené vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, 1459 s.
- HOLUB, Milan a kol. *Sousedská práva: praktická příručka: podle současné právní úpravy občanského zákoníku, správního práva a podle Evropské úmluvy o lidských právech*. 4. aktualizované vydání. Praha: Linde, 2006, 305 s.
- HURDÍK, Jan a kol. *Občanské právo hmotné. Obecná část. Absolutní majetková práva*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, 308 s.
- KINCL, Jaromír, URFSUS, Valentin, SKŘEJPEK, Michal. *Římské právo*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 1995, 386 s.
- KLÍMA, Karel a kol. *Komentář k Ústavě a Listině*. 2. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009, 1441 s.
- LIBERKO, Miloš. *Hluk v prostředí: problematika a řešení*. Praha: Ministerstvo životního prostředí, 2004, 27 s.

- MADAR, Zdeněk. *Slovník českého práva. 2. Díl, P-Z.* 2. vydání. Praha: Linde, 1999, s. 924 - 1781.
- MELZER, Filip, TÉGL, Petr a kol. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek I. §1-117.* Praha: Leges, 2013, 649 s.
- MORÁVEK, Jiří a kol. *Zákon o ochraně ovzduší. Komentář.* 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 435 s.
- MOTEJL, Otakar a kol. *Hluková zátěž: sborník stanovisek veřejného ochránce práv.* Brno: Kancelář veřejného ochránce práv, 2009, 139 s.
- PEKÁREK, Milan a kol. *Právo životního prostředí. I. díl. 2. přepracované vydání.* Brno: Masarykova univerzita, 2009, 232 s.
- PEKÁREK, Milan, JANCÁŘOVÁ, Ilona. *Právo životního prostředí. I. díl. 1. vydání.* Brno: Masarykova univerzita, 2002, 108 s.
- ROUČEK, František, SEDLÁČEK, Jaromír. *Komentář k československému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl I, (§§1-284).* Praha: V. Linhart, 1935, 1192 s.
- RUMMEL, Peter. *Kommentar zum ABGB.* 3. vydání. Vídeň: Manz, 2007, 748 s.
- SCHELLE, Karel, TAUCHEN, Jaromír. *Občanské zákoníky: kompletní sbírka občanských zákonů, důvodových zpráv a dobových komentářů.* Ostrava: Key Publishing, 2012, 1019 s.
- SMETANA, Ctirad a kol. *Hluk a vibrace.* 1. vydání. Praha: Sdělovací technika, 1998, 188 s.
- SMOLEK, Martin, TICHÁ, Tereza. *Prameny práva životního prostředí: výběr aktuálních znění zákonů s úvodními komentáři. 1. díl – obecná část.* 1. vydání. Praha: IFEC, 2002, 214 s.
- SPÁČIL, Jiří a kol. *Občanský zákoník III. Věcná práva (§976-1474). Komentář.* 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 1276 s.
- SPÁČIL, Jiří. *Ochrana vlastnictví a držby v občanském zákoníku.* 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, 265 s.
- SPÁČIL, Jiří, BIČOVSKÝ, Jaroslav a kol. *Sousedská práva.* 5. aktualiz. a dopl. vydání. Praha: Leges, 2010, 368 s.
- SPÁČIL, Jiří, HRABÁNEK, Dušan a kol. *Sousedská práva podle nového občanského zákoníku.* 1. vydání. Praha: Leges, 2015, 304 s.

- ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník I, II*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, 2321 s.

B) Příspěvky ve sborníku:

- ELIÁŠ, Karel. Inspirační síla všeobecného zákoníku občanského v návrhu občanského zákoníku pro Českou republiku. In: HRUŠÁKOVÁ, Milana (ed.) *200 let ABGB – od kodifikace k rekodifikaci českého občanského práva*. 1. vydání. Praha: Leges, 2011, s. 12.
- MADAR, Zdeněk. Vznik a vývoj práva životního prostředí v České republice. In: BLAHOŽ, Josef (ed.) *Právo a životní prostředí: sborník referátů z vědecké konference*. Praha: Vysoká škola aplikovaného práva, 2003, s. 39.
- TOMOSZKOVÁ, Veronika. Úvaha nad vlastnictvím jako nástrojem ochrany životního prostředí. In: DIENSTBIER, Filip (ed.) *Nástroje ochrany životního prostředí – role práva*. Olomouc: Iuridicum Olomoucense, o.p.s., 2011, s. 63.

C) Odborné časopisy:

- BERNARD, Michal. Soukromoprávní prostředky ochrany před hlukem. *Právní rozhledy*, 2008, roč. 16, č. 5, s. 168-169.
- BIČOVSKÝ, Jaroslav. Nová sousedská práva. *Správní právo*, 1983, roč. 16, č. 7, s. 385.
- SPÁČIL, Jiří. Držební (posesorní) ochrana – problémy a sporné otázky. *Právní rozhledy*, 2014, roč. 22, č. 9, s. 325.
- SPÁČIL, Jiří. Negatorní žaloba. *Ad notam*, 2003, roč. 1, č. 4, s. 75.
- SPÁČIL, Jiří. Projednávání námitek účastníků územního nebo stavebního řízení, týkajících se budoucích imisí, podle nového stavebního zákona. *Právní rozhledy*, 2010, roč. 18, č. 9, s. 305-307.
- SPÁČIL, Jiří. Žaloby týkající se věcných břemen. *Bulletin advokacie*, 2006, roč. 50, č. 4, s. 11.

D) Právní předpisy:

- Ústavní zákon č. 150/1948 Sb., Ústava Československé republiky
- Ústavní zákon č. 100/1960 Sb., Ústava Československé socialistické republiky
- Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod
- Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 201/2012 Sb., o ochraně ovzduší, ve znění pozdějších předpisů

- Zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících předpisů
- Zákon č. 183/2006 Sb., stavební zákon, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 141/1950 Sb., občanský zákoník
- Zákon č. 946/1811 Sb. zák. soud., obecný zákoník občanský, ve znění třetí dílčí novely provedené císařským nařízením č. 69/1916 ř. z. ze dne 19. března 1916
- Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění zákona č. 131/1982 Sb. účinném ke dni 1. 4. 1983
- Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění zákona č. 509/1991 Sb. účinném ke dni 1. 1. 1992
- Zákon č. 946/1811 Sb. zák. soud., obecný zákoník občanský, v původním znění
- Zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí, ve znění pozdějších předpisů
- Vyhláška Ministerstva pro místní rozvoj č. 268/2009 Sb., o technických požadavcích na stavby

E) Důvodové zprávy:

- Důvodová zpráva k návrhu změny zákona č. 201/2012 Sb., o ochraně ovzduší, ve znění pozdějších předpisů. Sněmovní tisk 678/0.

F) Judikatura:

- Nález Ústavního soudu ze dne 21. 10. 2008, sp. zn. Pl. ÚS 46/06
- Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 28. 1. 2015, sp. zn. 22 Cdo 636/2014
- Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 3. 6. 2015, sp. zn. 22 Cdo 3277/2014
- Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 16. 1. 2007, sp. zn. 26 Cdo 2071/2005
- Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 26. 4. 2006, sp. zn. 22 Cdo 223/2005
- Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 22. 2. 2007, sp. zn. 22 Cdo 2296/2006
- Rozsudek Nejvyššího správního soudu České republiky ze dne 23. 4. 2008, č. j. 9 As 61/2007-52

- Zpráva Nejvyššího soudu SSR ze dne 27. 6. 1972, R 65/1972
- Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 20. srpna 2003, sp. zn. 21 Cdo 909/2003
- Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 22. 2. 2007, sp. zn. 22 Cdo 2296/2006
- Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 12. 4. 1999, sp. zn. 2 Cdon 1626/96
- Zpráva Nejvyššího soudu SSR ze dne 27. 6. 1972, R 65/1972
- Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 6. 3. 2001, sp. zn. 22 Cdo 2162/1999
- Zpráva Nejvyššího soudu ČSR ze dne 23. 6. 1987, R 3/1988
- Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 30. 8. 2007, sp. zn. 22 Cdo 2808/2007
- Zpráva Nejvyššího soudu ČSR ze dne 29. 4. 1988, R 3/1988
- Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 29. 4. 2015, sp. zn. 22 Cdo 3940/2014
- Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 23. 10. 2008, č. j. 22 Ca 312/2007-34

G) Internetové zdroje:

- DVOŘÁK, Jan, SRBOVÁ, Alena. *NOZ v praxi: Omezení vlastnického práva* [online]. bulletin-advokacie.cz, 10. června 2015 [cit. 12. ledna 2016]. Dostupné na <<http://www.bulletin-advokacie.cz/noz-v-praxi-omezeni-vlastnickeho-prava>>.
- GURYČA, Richard. *Když vás dusí sousedův komín, je třeba podat „sousedskou“ žalobu.* [online]. brno.idnes.cz, 4. 2. 2010 [cit. 5. února 2016]. Dostupné na <http://brno.idnes.cz/kdyz-vas-dusi-souseduv-komin-je-treba-podat-sousedskou-zalobu-pb3-/brno-zpravy.aspx?c=A100203_182224_brno_dmk>.
- CHARVÁT, Radim. *Právo na příznivé životní prostředí* [online]. epravo.cz, 13. června 2001 [cit. 14. ledna 2016]. Dostupné na <<http://www.epravo.cz/top/clanky/pravo-na-priznive-zivotni-prostredi-9054.html>>.
- JELÍNKOVÁ, Pavla. *Novela zákona o ovzduší přináší změny při užívání kotlů na tuhá paliva.* [online]. pomocvdomacnosti.cz, 20. 2. 2013 [cit. 6. února 2016]. Dostupné na <<http://pomocvdomacnosti.cz/novela-zakona-o-ovzdusi-prinasi-zmeny-pro-uzivani-kotlu-na-tuha-paliva>>.

- PATERMANOVÁ, Lenka. *Promlčení. Srovnání právní úpravy dle NOZ, SOZ a ObchZ* [online]. hblaw.eu, 9. února 2014 [cit. 26. ledna 2016]. Dostupné na <<http://www.hblaw.eu/cz/aktuality/52-promlцени-srovnani-pravni-upravy-dle-noz-soz-a-obchz.html>>.
- PAVLORKOVÁ, Eva. *Podrobný hlukový právní rádce občana*. [online]. frankbold.org, září 2010 [cit. 1. února 2016]. Dostupné na <http://frankbold.org/sites/default/files/publikace/podrobny_hlukovy_pravni_radce_obcana.pdf>.
- PAVLORKOVÁ, Eva. *Kompas občana obtěžovaného hlukem*. [online]. hluk.eps.cz, září 2010 [cit. 3. února 2016]. Dostupné na <<http://hluk.eps.cz/hluk/kompas-obcana-obtezovaneho-hlukem/>>.
- PAVLORKOVÁ, Eva. *Jak se bránit obtěžování kouřem?* [online]. frankbold.org, 8. 1. 2016 [cit. 5. února 2016]. Dostupné na <<http://frankbold.org/poradna/kategorie/ochrana-ovzdusi-a-vod/rada/jak-se-branit-obtezovani-kourem>>.
- POŘÍZEK, Jan. *K právu na ochranu soukromí ve stavebním řízení*. [online]. epravo.cz, 11. listopadu 2014 [cit. 26. ledna 2016]. Dostupné na <<http://www.epravo.cz/top/clanky/k-pravu-na-ochranu-soukromi-ve-stavebnim-rizeni-96026.html>>.
- SVOBODA, Karel. *Žaloby na ochranu rušené držby*. [online]. bulletin-advokacie.cz, 7. června 2013 [cit. 28. ledna 2016]. Dostupné na <<http://www.bulletin-advokacie.cz/zaloby-na-ochranu-rusene-drzby>>.

Shrnutí

Tato diplomová práce se zabývá sousedskou žalobou jako prostředkem ochrany práva na příznivé životní prostředí. Práce je rozdělena do sedmi kapitol, včetně úvodu a závěru. V druhé kapitole vyjasňuji jednotlivé pojmy, které jsou pro mou práci podstatné. Třetí kapitola pojednává o historii sousedských práv a předpisů upravujících právo životního prostředí v České republice. Čtvrtá kapitola je věnována sousedské žalobě obecně. Pátá kapitola řeší problematiku budoucích imisí. V šesté kapitole se zabývám jednotlivými druhy imisí, konkrétně obtěžováním hlukem a vibracemi a kouřem. Cílem této diplomové práce je analyzovat sousedskou žalobu jako účinný prostředek k ochraně práva na příznivé životní prostředí, stejně jako některé veřejnoprávní postupy, které zákon jednotlivcům k ochraně takového práva poskytuje.

Abstract

This thesis deals with neighborhood action as a means of protection of the right to a healthy environment. The thesis is divided into seven chapters, including the introduction and the conclusion. The second chapter clarifies the various concepts that are essential for my work. The third chapter discusses the history of neighbors' rights and environmental law in the Czech Republic. The fourth chapter is about neighborhood action in general. The fifth chapter is devoted to the issue of future imissions. The sixth chapter deals with the different kinds of imissions, specifically noise nuisance and vibrations and smoke. The purpose of this thesis is to analyze neighborhood action as an effective means to protect the right to a healthy environment, as well as some procedures to protect this right ensured by public law.

Klíčová slova

Životní prostředí

Právo na příznivé životní prostředí

Stavební řízení

Občanský zákoník

Sousedská žaloba

Soudní řízení

Imise

Znečištění ovzduší

Ochrana ovzduší

Hluk

Vibrace

Key words

Environment

Right to healthy environment

Building permission proceedings

Civil code

Neighborhood action

Judicial proceedings

Emissions

Air pollution

Air protection

Noise

Vibrations